

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö Marcos

Yi tö yëkkuö i' kit e' kiè Marcos. Ñies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kě dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí bül e'pa eköl. Erë wele tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kuekí pè' tajë tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kime' yëkkuö i' shtök. Ñies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuekí ì ọ' Jesús tö ena ì yè'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skëköl alà e' dè'bitı ká i' kị e' tö íyi buaë ọ' tajë sulitane a ie'pa wörkị. E' kit Marcos tö yëkkuö i' kị. Ie' kị ikiane tö sulitane wạ ijcherwạ. Ñies wẹs Jesús weine tajë ena iwötënewạ krus mik e' paké ie' tö tajë. Jesús weine tajë ena idu'wạ, e' ukuökị ishkenekane, e' kuekị idiché tạ' tajë tkòkạ se' bolök Satanás tsata. I'ñe tạ kekraë ie' tso' se' kimoie, e' kiane Marcos kị tö se' wạ ijcher. E' kuekị ie' tö yëkkuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' kị. Erë kě s'wạ ijcher yësyèsè tö mik ie' tö yëkkuö i' kit, erë se' tajë tö ibikeitsè tö ikititö Jesús kune' e' kị duas de dabom skeyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shụ ulat.

Juan s'wöskuök tö s'patté

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ Jesucristo dör Skëköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

² Ká iaiaë Skëköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yëkkuö kị, e' ichè i' es:

Skëköl tō ichè: “Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök
be' yökḱi kewe, be' ñalé yuök.*

³ Ká sir poë wé kē yi serku' eē ie' ttōraë aneule:
‘A' er mane'ú Skëköl datse e' yökḱi,
e' dör wes ñalá yuèsö yēsyesē ie' yökḱi es.’ †
Es Isaías tō iyē'at.

⁴ Es Juan S'wöskuökwak tso' ká sir poë wé kē yi
serku' eē, e' tō s'pattémi i' es: “A' er mane'ú Skëköl
a as a' nuì olo'yōitō a' kḱi ta a' e' wöskuölor iwà
kkachoie.” ⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso'
Judea e' wakpa kōs döke ie' ttōke e' ttsök. Ie'pa
e' wamblö sulu kōs e' chekekarakitō ta Juan tō
iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yōule kameio köyök wa; ikipamo
yōule iyiwak kkuölit wa. Ie' chkè dör ditski ena
bulali. ⁷ Ttè pakeke ie' tō ie'pa a i' es: “Ye' itökḱi
idatse eköl, e' dör kēkēpa taiē ye' tsata, e' kueki ie'
klökkuö kicha ē kē wötsēnanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tō
a' wöskueke di' a, erē ie' tō a' ierawa Wiköl Batse'r
a.”

Juan tō Jesús wöskué
(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kēwō ska' ta Jesús e' yéttsa Nazaret atē Galilea
eē, e' de Jordán ta eē Juan tō ie' wöskué. ¹⁰ Mik ie'
wösune e' e' duékane di' a, e' wōsha ta ie' isué tō ká
jai kköbunane ta Skëköl Wiköl bitē ie' kḱi nuböl sù.
¹¹ Eta ttō ttsēne datse ká jai a, e' tō ichè: “Be' dör ye'
alà dalër taiē ye' éna, e' wër ye' wa buaē shütē.”

Satanás tō Jesús erkiöwé ì sulu wamblök
(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

* 1:2 Malaquías 3.1 † 1:3 Isaías 40.3

12 E' ukuökḱi ta Skëköl Wiköl tö Jesús ké shkökmi ká sir poë wé kē yi serku' ee. 13 Ee iyiwak sulusi tso' taië. Ee ie' sené ká dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tö ie' erkiöwé ì sulu wamblök. Skëköl biyöchökwakpa tö ie' kímé.

Jesús tö ie' kanè wawémitke Galilea

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

14 Juan klö'wéwarakitö wötéwa s'wöto wé a, e' ukuökḱi ta Jesús mía Galilea Skëköl ttè buaë e' pakök. 15 Ie' s'patteke i' es: “Ì blúie Skëköl tso' e' kéwö dewatke tsinet. E' kueḱi a' er mane'ú ie' a ta ie' ttè buaë e' klö'ú.”

Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tkël e'pa kié

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

16 Mik Jesús shkörämi batsöri kié Galilea e' kkömik, eta wëpa böi suéitö. E'pa döer Simón ena iël Andrés. Ie'pa döer nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

17 Jesús tö ie'pa a iché:

—A' shkó ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

18 E' bet ta ie'pa tö ikla' tuléat ta míyal ie' ta.

19 E' wí'kie Jesús tö Santiago ena iël kié Juan e'pa sué. Ie'pa döer Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a ikla' wöyuök. 20 E' wöshā ta Jesús tö ikiémirak e' ta. Eta ie'pa tö iyé méat ikanè mésopa ta kanò shūa ta imíyal Jesús ta.

Jesús tö aknama trë'wëshkar wëm eköl a

(Lucas 4.31-37)

21 Ie'pa demi ká kié Cafarnaúm ee. Eno diwö a Jesús tkawa judiowak ñi dapa'wo wé a ta ie' tö

s'wöbla'wémitke. ²² Ie' tō s'wöbla'weke ttè moki diché ta' taië ese wa. E' kě dör wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō s'wöbla'weke es. E' kueki e' tō wépa tso' ittso' e'pa tkiwéwa. ²³ Etā eē wēm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tō iché a neule:

²⁴ —A Jesús Nazaret wak, ¿lie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wa be' suule. Ye' wa ijcher tō be' dör yi dör batse'r patkë'bitu Skököl tō e'.

²⁵ Jesús tō wimblu e' uñé:

—¿Be' siwa'blöwa, be' e' yöttsa wēm se a!

²⁶ Wimblu sulusi tō wēm siwa' éwa ta ianeka taië ta ie' yéttsa ia. ²⁷ Sulitane tkinewa iweblök ta iñi chakerak:

—¿Wí dör ì? ¿Ie' s'wöbla'weke ttè pa'ali wa ena diché wa dō wimblupa sulusi kéitō e' yöktsa ta ittō iutérakitō ekkè!

²⁸ E' bet ta ie' tté buneka Galilea kos a.

Jesús tō Simón yàk bua'wéne
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Mik ie'pa e' yélur ñì dapa'wo wé a ta Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' ta. ³⁰ Eē Simón yàk me'r ka' ki kiri'weke duè dalölö tō, e' ché ie'pa tō Jesús a. ³¹ Etā ie' e' skéwa ta iklö'wéitō iulà a ta ikimé e' tköksër. E' bet ta duè dalölö ie' éwa ta ie' e' kéka ilè yulök ie'pa a ñè.

Jesús tō taië s'kirirke esepa bua'wéne
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Ká tuine diwö míwatke ta s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kos debiturak iwá Jesús ska'.[‡]
³³ Ká e' wakpa kos e' dapa'wéka ukkō a. ³⁴ Eta ie' tö duè ulitane bua'wéne pē' tso' taiē e'pa a. Ñies aknamapa taiē trē'wéyalitō. Erē aknamapa wa ijcher yi dör ie', e' kuēki ie' kē wa kawō mēne ie'pa a ttök.

Jesús tö Skököl ttè paké judiowak ñi dapa'wo wé a
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ká ñirketke ià ttsettseē, ta Jesús e' kēka mía bánet wé kē yi ku' ese ska' ttök S'yé ta. ³⁶ Eta Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitō, eta ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

³⁸ Erē ie' tö ie'pa iuté:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies ee ye' ké Skököl ttè pakök, eseie ye' dē'bitu.

³⁹ Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kos a ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé kos a, ñies aknama trē'ukyal.

Wēm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wēm eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwa Jesús o'mik ta ie' e' tkéwa kuchē ki ta iché ia:

—Be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

[‡] **1:32** Diwö e' dör eno diwö, e' kuēki s'kirirke kos kē dē' ie'pa wa Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kē a kawō ta' kaneblok eno diwö a. Ie'pa a ta iyi ö yile tsémi e' dör kanè. E' kuēki ie'pa tö s'kirirke tsémi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuöki, ekké eno diwö erkerö e' kuēki.

41 Jesús tō ie' sué er siarē wa ta ikéwaitō ulà wa ta ichè:

—Tō, ye' kī ikiane. Be' dene batse'r.

42 E' wōshā ta wēm buanene batse'nene. 43-44 E' ukuōkī Jesús tō ie' a iché:

—Ye' ttō ttsō, ì tka be' ta e' kē char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tō a' ka' e' batse'woie e' tsúmi mē Skéköl a iwà kkachöie.

45 Erē wēm míā ta ie' e' kékā ì tka itā e' pakök sulitane a. E' kuēkī Jesús kē a e' kkayēnuk wé pē' tso' taiē ese ska'. Ie' kawōtā e' tsukat kañikā wé kē pē' ku' ese ska', erē ká wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

*Wēm eköl kraulewā e' bua'wéne Jesús tō
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)*

1 Ká wekkē alè kuōkī ta Jesús dene Cafarnaúm. Mik pē' wā ijchenewā tō ie' tkēr u a, 2 etā taiē ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kē chē'kaia wēshke, kē chē'kaia ukkō a ekkē. Ie' tso' Skéköl ttē pakök ie'pa a. 3 E' dalewa wēpa dōkā tkēl wā wēm kraulewā kē karkā debitū eköl ka'la kī. 4 Erē taiē s'tso', e' kuēkī kē wēs ie'pa tkōmi wēshke Jesús ska'. E' kuēkī ie' tsakā u tsabata jchéé* ie'pa tō ta iduè émirakitō enaē e' a dōttsā iski. 5 Mik Jesús tō isué tō mokī ie'pa erblé ie' mik, etā ie' iché ikirirke e' a:

—A alà, ì sulu kōs wamblébō, e' nuí olone be' kī.

6 Erē s'wōbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa wēlepa tuler ee, e'pa ibikeitsē: 7 “¿Ì kuēkī wēm wí ttō es? Skéköl ē a se' nuí olo'yarmi. Ì ché ie' tō e' wa ie'

* 2:4 u tsabata jchéé: Ie'pa u tsabata dör kkueie, e' kī ie'pa shkōke.

tso' Skëköl chök suluë.” ⁸ Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kueki ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kueki a' tō ibikeitseke es? ⁹ Ye' tō s'kraulewā diō bua'wēmine as ishkōne, e' tā ¿wes a' tō iklō'wēmi tō ye' kē a inuì olonuk iki? ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alà, sū e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuì olo'yoie.

Etā ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

¹¹ —Be' e' kōka, be' ka'la kōka tā be' yúne u a.

¹² Bet tā ie' e' kēka, ika'la kēka, tā imía sulitane wörki. E' tō ie'pa kos tkiwéwā tā ie'pa tō Skëköl kíkēka tajē tā ichérakitō:

—Kē se' wā íyi wíse suule yēs.

Jesús tō Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuöki tā Jesús míane batsöri kkömik tā pē' e' dapa'wēka ie' ska' tā ie' tō ie'pa wöbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkō tā ie' tō inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkēr ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tō iché ia:

—Be' shkō ye' tā ye' ttökataie.

Etā ie' e' kēka tā imía Jesús tā.

¹⁵ E' ukuöki Jesús tso' chkök Leví u a. Pē' shkōke tsakiē Jesús tā, e' kueki inuköl shtökwakpa ena pē' sulusipa skà tulturñak chkök ie' ena ittökatapa tā. ¹⁶ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wele tō Jesús sué tō ichkōke pē' esepa tā, etā ie'pa tō ichaké ittökatapa a:

—¿Iök a' wöbla'ukwak chkōke inuköl shtökwakpa tā ena pē' sulusipa skà tā?

¹⁷ Jesús tō ittésé tā ichéitō iarak:

—Wépa kě kirirku' esepa kě k̄i s'kapeyökwak kiane, erë wépa kirirke esepa k̄i ikiane. Ye' kě dē'bitu wépa e' ttsō tō ie'pa serke yēsyesē esepa kiök. Ye' dē'bitu pē' sulusipa kiök.

Ì kuèk̄i Jesús ttōkatapa kě batsōt̄a'
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etökicha t̄a Juan S'wöskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa tso' batsök, et̄a pē' wēlepa de Jesús ska' t̄a ichakérakitō ie' a:

—Juan S'wöskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿Ì kuèk̄i be' ttōkatapa kě batsō?

¹⁹ Jesús tō ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsè kēwö tkō'uk, et̄a ¿wes ie'pa batsōmi wēm ulabatske e' tso'ia ie'pa t̄a e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa t̄a, e' dalewa ie'pa kě batsöpa. ²⁰ Erë ikēwö dōraë et̄a ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' t̄a ie'pa batsōraë.

²¹ “Kě yi tō datsi' kēchke wöyuepaw̄a datsi'tak pa'al̄i wa, datsi'tak pa'al̄i wöklōnek̄a, e' tō datsi' kēchkela shukuëë t̄a ik̄i jchèè taj̄ë. ²² Nies kě yi tō vino pa'al̄i tepak̄a iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kēchke a. Itékasō es, e' t̄a mik ibacha'nebitu, et̄a ikkuölit jchèemiitō. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kuèk̄i vino pa'al̄i tekek̄a ikkuölit pa'al̄i a.”

Jesús ttōkatapa tō trigowö butsé eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etökicha t̄a eno diwö a, Jesús dami trigo shua t̄a ittōkatapa tō trigowö butsémi ishkōrami e' dalewa katè. ²⁴ Fariseowakpa tō ie' a ichaké:

—Sa' ttō ttsō, ¿ì kuèk̄i be' ttōkatapa tso' ì kě kēwö t̄a' wè eno diwö a ese uk?

25 Erë ie' iuté:

—Etökicha ká iaiäë mik David ena iklépa du' bli wā tā kē ie'pa wā ì dami ñè, eta ì o' ie' tō ¿e' kē aritsule a' wā Skëköl yëkkuö kī? 26 Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' kēwö ska' tā David dewā Skëköl wé a tā pan meule Skëköl a e' ñéitō tā ñies iméitō iklépa a ñè. Sacerdotepa ë a pan ese kēwö tā' ñè. Erë a' éna iane tō ì o' David tō e' kē dör suluë Skëköl wōa.

27 Ie' tō ikí ché:

—Eno diwö meneat s'ditsö kimoie, erë s'ditsö kē yōne eno diwö ë batseitsök. 28 E' kuëkī ye' dör S'ditsö Alà, e' wā kawö tā' ichoie tō ì dör buaë ö ì dör suluë wè eno diwö a.

3

*Wëm ulà siulewā e' pakè
(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)*

1 Jesús skà dewane judiowak ñi dapa'wo wé a, tā ee wëm tkër eköl ulà etk siulewā. 2 Ie'pa éna ie' kkatak ilè kī, e' kuëkī ie'pa tso' ie' weblök tō wëm ñe' bua'wèmine ie' tō eno diwö a. 3 Ie' tō iché wëm ulà siulewā e' a:

—Be' e' kōkā tā be' e' duöser ië sultane wōshaë.

4 Ie' tō ie'pa a iché:

—¿Ì kēwö tā' se' a wè eno diwö a: ì buaë ö ì suluë? ¿S'tsätök ö s'ttökwa?

Erë ie'pa siwa'bléwā ie' yökī. 5 Ie' tō ie'pa weblé kësik wa. Ie'pa er darërëë e' tō ie' eriawé. Ie' iché wëm a:

—Be' ulà shulöö.

Ta ie' ulà shulée ta ibuanene. ⁶ Età fariseowakpa ponemi, e' bet ta ie'pa ñi dapa'wéka Herodes klépa ta ileritsök Jesús ttowaie.

Taië pé' tso' batsöri kkömik

⁷ Età Jesús mía ittökatapa ta batsöri kkömik ta taië Galilea wakpa míyal ie' ta. ⁸ Ñies pé' tso' taië ee datse Jerusalén ena Judea ká malepa a. Ñies ie'pa datse Idumea ena Jordán wışhet ena ká wé Tiro ena Sidón ate ee. Ie'pa tö ì kos weke Jesús tö e' tté ttsé' e' kueki ie'pa de iweblök. ⁹⁻¹⁰ S'kirirke taië bua'wétke Jesús tö, e' kueki imalepa taië e' uyökeka ie' ki ikökwa. E' kueki ie' tö iché ittökatapa a tö kanö tsúbitü tértke dö' ie'pa tö ye' tuèwa darèrè.

¹¹ Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, età ie'pa e' tulélur kuchë ki ie' wöa ta iarkerak:

—jBe' dör Skököl Alà!

¹² Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—jKë ye' tté pparka!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí böl e'pa shushté

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ E' ukuöki ta Jesús mía kabata a. Età wépa kiane ie' ki kiè, e'pa kièitö ta ibiterak ie' ska'. ¹⁴ Ie' tö ie'pa shushté dabom eyök kí böl shkök ie' ta ena patkèmi ie' tté pakök. E'pa kiè mékaitö ittekölpa tsá.

¹⁵ Ie'pa a diché méitö aknama trè'ukyal. ¹⁶ Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè mékaitö Pedro; ¹⁷ Santiago ena ièl Juan, e'pa dör Zebedeo aladulakölpa, e'pa kiè skà mékaitö Boanerges (kiè e' wà kiane ché “wépa dör wes alá es”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dör Alfeo alá; ena

Tadeo, Simón Celote, ¹⁹ ena Judas Iscariote tō Jesús wōmekettsa aishkuō t̄a ibolōkpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ E' ukuōki t̄a Jesús dewa u a ittōkatapa t̄a. Eta t̄aiē pē' ñi dapa'wékane kē wa ie'pa chko ekkē. ²¹ Mik Jesús yamipa ekkā w̄a ijchēnewa tō wēs ie' tso', et̄a ie'pa de itsukmi iyērke tō ie' alineka e' kueki.

²² Ñies s'wōbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tō Jesús ché i' es: “Beelzebú dör bē e' tō wēm wí éna ká chōwéwa, e' diché wa ie' tō aknama trē'wēkeyal.”

²³ Eta Jesús ikiéttsarak t̄a ikleítō iarak i' es: “¿Wēs Satanás e' trē'ùshkarmi? ²⁴ S'serke ká etkē ki e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kē wōklör, e' t̄a ie'pa wákpa mir wa'k ěme. ²⁵ Ñies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, kē wōklör, e' t̄a ie'pa mir wa'k ěme. ²⁶ Es ñies Satanás klépa mú ñi blabatsélor ñippök ñita, e' t̄a idiché wōarwami t̄a ierdawarak.

²⁷ “Kē yi mi'pawa wēm diché t̄aiē ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tō iwák maùwa e' yōki. Es ěme íyi ekiblērmi.

²⁸ “Moki ye' tō a' a ichè tō ì sulu kōs wambleke a' tō, ñies Skököl cheke a' tō sulu kōs e' nuí olo'yèmitō a' ki. ²⁹ Erē yi isie tō Wiköl Batse'r ché suluē, ese kē ki inuí olorpa, itso' iki kēkraē.”

³⁰ Ie'pa iyē' tō wimblu sulusi tō ie' éna ká chōwéwa e' kueki Jesús tō e' ché ie'pa a.

Jesús mi ena iēpa de iweblök

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuöki ta Jesús mì ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' yulök, erë ie'pa kë dë'wa weshke. Ie'pa tö ikiök patké. ³² Pë' tuler ie' pamik e'pa tö iché ia:

—Be' mì ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkõ be' weblök.

³³ Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wëpa tuler ie' pamik e' suëitö ëk ta ichéitö:

—Yi isie tö ì kiane Skëköl ki ese wé, ese dör wes ye' ël ena ye' kutà ena ye' mì es. E' kuëki ie'pa ikkëpa dör wes ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa es.

4

Të kuatkëkwak tté

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Etökicha ta Jesús s'wöbla'wëmitke batsöri kkömik. Pë' dapane tajë ipamik, e' kuëki ie' e' iéka kanò tkërki tsinet ese etö a. Eë ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk. Ie'pa kos aë batsöri kkömik ie' ttö ttsök. ² Eë ie' tö ttè tsakjë kleé ie'pa a iwöbla'woie, e' et dör i' es: ³ “A' tö ittsö. Etökicha ta wëm eköl mía të kuatkëk ppé ululu ëme* ⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, etä ditsöwö wele anewa ñala ska' ta dù debitu tö ikatéwa. ⁵ Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kë ta' tajë ese ska'. Íyök kë ta' tajë, e' kuëki bet ta itskine. ⁶ Erë kë iwí kicha ta' tajë, e' kuëki mik diba anekä iki, etä isinewä. ⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka shüa. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dika'chka e' aléka iki, kë wöne. ⁸ Erë ditsöwö wele ane íyök bua'buä ki ese tskine talane wöne buä. Wele wöne döka dabom mañayök (30) elka

* **4:3** të kuatkëk ppé ululu: Ie'pa wöblar të kuatkëk wö ppélur të kos e' ki.

elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

⁹ Etä ie' tö ie'pa a iché: “iA' éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

Ï kuëki Jesús tö s'wöbla'weke kleaule

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Mik Jesús atë dur ekörla, etä ittökatapa dabom eyök ki bö! ena iklépa welepa skà de ie' ska' ta ichakérakitö ia:

—Ttè wà kleébö, ¿ima e' wà dör?

¹¹ Ie' ie'pa iuté:

—“Ï blúie Skëköl tso' e' tté blëulewa, e' kéwö meneat a' a iwà jchenoie. Erë pë' tso' tajë kë éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' ikleeke ¹² as ie'pa tö iweblö je', erë kë ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tö ittö je', erë kë ie'pa a iwà ar as kë ie'pa er mane'ù ta inuì kë olor ie'pa ki.”†

Të kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tö

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Etä ie' tö ie'pa a iché: “Ttè kleéyö ñe' wà kë ane a' éna, e' ta ¿wes a' éna imalepa wà armi? ¹⁴ Wé tö ditsöwö kuatké, e' dör wé tö Skëköl tté pakeke ese. ¹⁵ Pë' welepa tso' e'pa ta itkömi wes ditsöwö arwa ñala ki es. Esepa tö Skëköl tté ttsé erë bet Satanás de iska' ta Skëköl tté yéttsa ier a. ¹⁶ Welepa skà ta itkömi wes ditsöwö arwa áklo a es. Esepa tö Skëköl tté ttsé ta iklö'wérakitö ttsé'ne buaë wa. ¹⁷ Erë ie'pa kë wì kicha ta' tajë, e' kuëki ie'pa tö iklö'wé ekuölö ë. Mik ie'pa weinemitke Skëköl tté kuëki, etä ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skà ta itkömi wes ditsöwö arwa dika'chka shua es. Esepa

† 4:12 Isaías 6.9-10

tö Skëköl ttè ttsé, ¹⁹ erë ie'pa tö íyi tso' ká i' k_i ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl k_i ena ì skà tso' ká ik_i tö s'ttsé'weke buaë ese k_i. Ese k_{os} tö Skëköl ttè kui'wéwá ie'pa er a tã kè idè'ttsa buaë wes ikiane es. ²⁰ Erë welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa íyök bua'buá k_i es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé tã iklö'wé tã iwà dettsa buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es. Wele wöne döká cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Bö'wö tté
(Lucas 8.16-18)

²¹ Eta ie' tö iché iarak: “Kè yi tö bö'wö tskepaka tã ibléwaitö kalkuö dikia ö ka' dikia. E' skéie itkekekaitö kákke ká ñi'woie. ²² Es ñies kè ì ku' bléulewá kè jchenukwá aishkuö tã. Ese k_{os} kkayërdaë. ²³ ¡Yi éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

²⁴⁻²⁵ Ñies ichéitö: “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ik_i meraëyö as iéna iwà ar buaë. Erë yi kè e' yuak ye' ttè wa, ese yöki ì bikeitséitö tö ane ie' éna, ese k_{os} yërdattsane. E' kuëki ì cheke ye' tö a' a e' kukueblö. A' tö iwé es, e' tã a' éna iarmpi buaë, ñies Skëköl tö a' kimeräe as ik_i ar a' éna.”

Íyi kuatké tté

²⁶ Ñies Jesús tö iché: “Ì blúie Skëköl tso' e' tã itköke wes itkö iyiwö kuatké wëm eköl tö ese tã es. Ie' tö ikuatké të k_i ²⁷ tã iméat bërë. Ká bit ekkè ie' kapökewá nañewe, ñiwe tã ie' t_i'rke tã íyi kuatkéitö e' tskine, talane erë ie' kè éna iane tö wes itskine wes italane. ²⁸ Íyök è tö itskeke. Kewe ikua tskine,

e' ukuöki ta iwörkuane, e' ukuöki ta iwöne. ²⁹ Mik ikéwö de shtë, eta wëm mía ishtëkka.”

Mostaza wö tté
(*Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19*)

³⁰ Nies Jesús tö iché: “Ì blúie Skököl tso' ¿wes e' dör? ¿Ttè wé wa ye' tö ikleèmi? ³¹ E' dör wes mostaza wö tkèsö es. E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. ³² Erë mik ikuatkënewa, eta italar íyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' ulà dökā wī'wië, e' tsaka dù u yuöke.”

³³ Es Jesús tö ie'pa a ikleé taië wes ttè i' es dō wé ie'pa éna iane ekkë. ³⁴ Ie' kë wā ì pakane ie'pa a kë kleaule. Erë iwà kōs pakekeneitō ittōkatapa a bānet kë kleaule.

Siwa' taië e' wöklö'wé Jesús tö
(*Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25*)

³⁵ E' tsāli mik ká tuine, eta Jesús tö iché ittōkatapa a:

—Mishka batsöri wishet.

³⁶ Pë' tso' taië e'pa méarakitō ta ie' iékarak kanò a Jesús tso' e' a ta imíyal. Kanò skà mirwā ie'pa ta tseë. ³⁷ E' bet ta siwa' bitsineka taië tö di' uyéka taië e' tö kanò wà iekeka.

³⁸ Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata kī, ee ittōkatapa ie' tī'wéka ta iché ia:

—¿A s'wöbla'ukwak! ¿Se' duökelur e' kë kī be' tkine?

³⁹ Eta ie' e' kéka tö siwa' uñé ta iché di' a:

—¿Be' e' shtëwā bër!

Eta siwa' wöklöne di' wöklöne míaane alamië.

⁴⁰ Eta ie' tö ittōkatapa a iché:

—¿Ì kueki a' suane sekkë? ¿Kam a' erblö ye' mik?

⁴¹ Ie'pa kí tkinewā taië ta ñni chakéka:

—¿Yi dör wēm wí? ¡E' ttō dalöieke siwā' tō di' tō!

5

Wimblu sulusi trē'wéyal Jesús tō
(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

¹ Ie'pa demi batsöri wışet ká kiè Gerasa* ee.
² Mik Jesús e' yéttsa kanò a, etā wēm eköl a wimblu sulusi tso' e' yéttsa de Jesús ska'. ³ Wēm e' serke pō ké a. Kě imonukwā tabechka kichaie wa ì wa.
⁴ Tseë imonere iulà a ena iklö a tabechka kichaie wa erë ibatséloritö. Kě yi diché ta' wē' iwöklö'woie.
⁵ Ñië nañeë ie' shköke pō a ena kabata a arke taië, ñies ie' e' shka'uke ák wa. ⁶ Erë mik ie' tō Jesús sué kamië, etā ie' tūnebitu e' tkésēr kuchē kī Jesús wō shaë ⁷ ta ichéitö ia aneule:

—¡A Jesús, be' dör Skököl dör íyi ulitane tsata e' Alà! ¿Iök be' de ye' tsiriük? ¡Ye' kköchöke be' a Skököl wörki tō kě ye' we'ikar!

⁸ Jesús tō ie' a ichétke: “¡A wimblu sulusi, wēm se öwa!” E' kueki ie' tō iché Jesús a es.

⁹ Etā Jesús tō ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iiüté:

—Ye' kiè Taië Wakpa, sa' dör taië e' kueki.

¹⁰ Etā ikköchöke taië Jesús a: “Kě sa' patkar kamië.” ¹¹ Ee tsinet kabata kuli' a taië köchi iëter chkök. ¹² Etā aknamapa kköché ie' a:

—Sa' patkömi köchi a. Kawö mú sa' a e' tiukwā ie'pa a.

* **5:1** Gerasa: Yëkkuö kéchke wele tō ká e' kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saü.

¹³ Etā ie' tō kawō mé iarāk tā wimblupa sulusi e' yélur wēm e' a tā ie' tiéwarāk köchi a. Köchi ekkēpa dōka mil böyök ulatök (2.000). Etā köchi poneka tunemirak ká spē mik brutolonemi batsöri a tā ee iduolur.

¹⁴ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi tā itté ppékarakitō ká e' wa'ñe a. Taië pē' de iweblök. ¹⁵ Mik ie'pa de Jesús ska' tā wēm a aknama bak e' suérakitō. E' tkēr datsi' iéne éna ká anene buaë, e' tō ie'pa suawé. ¹⁶ Wépa tō ì tka wēm a aknamapa bak e' tā ena köchi tā e' sué, e'pa tō ipakéne imalepa a. ¹⁷ Etā ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yöttsa ká i' a, be' yú bánet.”

¹⁸ Mik Jesús dene kanò a tā wēm a aknama bak, e' kköché ie' a: “Ye' shkakmi be' tā.” ¹⁹ Erë Jesús kë wā ikéwō mène ie' a. Ie' iché ia:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. Ì buaë wé Skéköl tō be' a ena wēs ie' tō be' sué er siarë wa, e' kōs pakö ie'pa a.

²⁰ Etā wēm miá tā ì wé Jesús tō ie' a e' pakéitō ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kōs tkinewā ittsök.

Jesús tō Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitō eköl

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Mik Jesús dene kanò kī batsöri iōshet, etā batsöri kkömik taië pē' e' dapa'wéka ie' ska'. ²² E' dalewa wēm debitū eköl kiè Jairo. E' dör judiowak ñi dapa'wō wé e' wökir eköl. Mik ie' tō Jesús sué, etā ie' e' téwā wōwakköt Jesús wörki ²³ tā ikköché taië ie' a:

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkō ulà mukka iki as ibuarne tā iserne.

24 Eta Jesús míä ie' ta. Taië pë' dami Jesús ta e' tërdami ie' mik. 25 E' shüa alaköl dami e' du'mi alakölpa duè wä e' kī duas de dabom eyök kī bök (12). 26 Taië ie' weine s'kapeyökwakpa ulà a ena ì kos tso' ie' wä e' ewéwaitö yës ie'pa kī, erë kë ibuanene, e' skéie imir wa'k ëme. 27-28 Ie' wä Jesús tté ttsëule e' kuëkī ie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata ë kéwayö e' ta ye' buanene.” E' kuëkī ie' e' skéwä Jesús tsī kker pë' shüa ta idatsi' kéwäitö. 29 E' bet ta ipë wöklöne ta ie' ittsé e' kī tō ibuanene. 30 E' bet Jesús ittsé tō ilè tka ie' diché wa, e' kuëkī ie' tō pë' tso' ipamik e' kos sué ëk ta ichakéitö ia:

—¿Yi tō ye' datsi' ké?

31 Ittökataka tō ie' a iché:

—¿Kë be' wä isune tō taië ie'pa tërdami be' mik? Ta wes be' tō ichaké: “¿Yi tō ye' ké?”

32 Erë ie' tō wépa tso' ipamik e'pa kī weblé ia isuöie tō yi ie' ké. 33 Alaköl buanene e' painéka taië suane wa. Ì tka ie' ta e' ane ie' éna, e' kuëkī ie' debitü e' tkéwä kuchë kī Jesús wörkī. Ì kos tka ie' ta e' chékaia yësyësë. 34 Eta Jesús ie' a iché:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wéne. Be' yúne bërë. Be' buanene.

35 Ie' ttökeia alaköl ta e' dalewa welepa bite Jairo u a e'pa wä ibiyö de Jairo a ta ichéitörak:

—Be' alà busila blënewatke. ¿Iök s'wöbla'ukwak tsiriwëiabö?

36 Erë ì cheke ie'pa tō e' kë kī Jesús tkine. Ie' tō Jairo a iché:

—Kë be' tkinuk. Be' erblö ye' mik ë.

37 E' ukuökī ta ie' míä Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ël kiè Juan e'pa ë mí ie' wä,

kě ie' wā yi skà mìnē e' tā. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etā taiē pē' dapanekā e' trōke iūke taiē siarē.

³⁹ Jesús dewā weshkē tā ichéitō ie'pa a:

—¿Ì tso' a' aláuk? ¿Ì kuekī a' iūke? Busila kë du'wā, ikapōme'r ě.

⁴⁰ Etā ie'pa tō ie' wayué ena ijañeitsé, erē ie' tō ie'pa ké e' yökulur. Etā alà yē ena imì ena wépa de ie' tā, e'pa ě mí ie' wā e' tā úshu a wé alà nu me'rka eē. ⁴¹ Ie' tō iulà klō'wéwā tā ichéitō ia:

—Talíta kum. (ttè e' wà kiane chè: “A tayēla, ye' be' a ichè, be' e' kōka.”)

⁴² E' bet tā busila e' e' duéka shkē'ka tā ishkémi. E' tō ie'pa tkiwéwā taiē. (Tayē e' kī duas tso' dabom eyök kī bök.) ⁴³ Erē Jesús tō ie'pa a iché: “Ì tka i' e' kë char yi a.” E' ukuökī tā ie' iché: “Alà sē tiö.”

6

Jesús dene Nazaret

(*Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30*)

¹ E' ukuökī tā Jesús e' yéttsa ká e' a míā ittōkatapa tā iwák ká a. ² Mik eno diwö de, etā ie' tō s'wöbla'wémítke judiowak ñì dapa'wo wé a. Taiē pē' daparke eē. Mik ie'pa tō ie' ttō ttsé, etā itkirulune tā ñni chakérak:

—¿Wé ie' e' yué ttè taiē wa? ¿Wes ie' ulà de ttè buaē iskiē ese ska'? ¿Wes ì kë or yi a ese wéitō?

³ ¿Ie' kë dör kaltak kanéukwak bak kanēblök ierō e'? ¿Ie' kë dör María alà? ¿Ie' kë dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa èl? ¿Ñies ie' kutapa kë serku' se' shuā?

E' kuekī kë ie'pa erblēne ie' mik. ⁴ Erē ie' tō iché iarak:

—Ká wa'ñe Skëköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kī ena iyamipa shua ena iwák u a ee kē idalöiërta'.

⁵ Ee iekkē ta' i kē or yi a ese kē one ie' wa. Ie' ulà méka welepa kirirke esepa kī ta' ibuanerak, erë e' kē dör tajë. ⁶ Ká e' wakpa kibiiepa kē erblëne ie' mik, e' tō ie' tkiwéwa.

Jesús tō ittökatapa patkëmi s'wöbla'uk
(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuökī ta' Jesús mía ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. ⁷ Ie' ttökatapa dabom eyök kī bōl e'pa kiëitō ta' ipatkëmirak bōl bōl. Ie' kawō mé iarak wimblupa sulusi trë'woyal. ⁸ Ie' tō iché iarak:

—Kē i tsarmi, shko kéli e' ē tsúmi. Sku' kē tsarmi, chkō kē tsarmi, inuköl kē tsarmi. ⁹ Klökkuō ena datsi' iōmi, e' ē mik a' mi'mi, erë datsi' kī kē tsarmi.

¹⁰ Ñies ie' iché ia:

—Mik a' dewa u wele a, eta a' e' tsuat ee dō mik a' míyal ká bánet ekkē. ¹¹ Ká wele wakpa kē wa a' kinewa buaē ö kē kī a' kapaköke e' kiane ttsè, e' ta a' e' yölor ee ta' kapo tso' a' klöttō mik e' ppöö. E' tō ie'pa a' ikkacheraē tō ie'pa dör Skëköl bolökpa.

¹² Eta ittökatapa míyal s'pattök i' es: “A' er mane'ú Skëköl a.” ¹³ Ñies ie'pa tō aknama trë'wéyal tajë. Ñies tajë s'kirirke esepa kī ie'pa tō kiö té ta' ibuanenerak.

Juan S'wöskuökwak kötewa
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Eta Jesús tté buneka ká wa'ñe, e' kueki itté ttsé ñies blu' kië Herodes e' tō. Welepa tō icheke:

—Jesús dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e', e' kueki ie' wa' diché tso' i kē or yi a ese woie.

¹⁵ Welepa skà tō icheke:

—Ie' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e' shkenekane.

Welepá skà tò icheke:

—Skëköl tteköl idir wës Skëköl ttekölpa ia'chki es.

¹⁶ Erë ttè ekkë ttsé Herodes tò tã ichéitö:

—Ie' dör Juan kuli' tökök patkë' ye' tò e' shkenekane.

¹⁷ Herodes tò iché es ie' tò Juan S'wöskuökwak klö'ukwã patkë' wötèwã s'wöto wé a Herodías kueki. Herodías dör Herodes èl kiè Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wã ie' tã. ¹⁸ Erë Juan tò iyè' Herodes a: “Kë be' kawö tã' senuk be' èl alaköl tã. E' wa be' tso' ttè dalöiëno dalöseukwã.”

¹⁹⁻²⁰ E' kueki Herodías ulunekã Juan ki tã ie' ki ikiane ttèwã. Erë Herodes wã ijcher tò Juan dör wëm yësyësë ena batse'r ese, e' dalöiekeitö tajë, e' kueki ikkö'nekeitö. Ie' tò Juan kapaköke e' ttseke er bua' wa, erë kë iëna iane ì wëmiitö. Ie' tò Juan dalöieke es, e' kueki Herodías kë a wës Juan or. ²¹ Erë mik Herodes tò iduéswo kéwö tkö'weke, etã Herodías isué wës iulà dömi Juan ska'. Herodes tò ikuëblupa ena iñippökwakpa wökirpa ena wépa dalöiërta' tajë serke Galilea esepa kiëttsã ikéwö tkö'uk. ²² Mik ie'pa tso' ikéwö tkö'uk, etã Herodías alà busi dewã tã iklöté ie'pa wörki. E' wër buaë Herodes ena imalepa tso' chkök ie' tã, e'pa wa, tã ie' iché tayë busi a:

—Ì kiane be' ki e' kiö ye' a tã ye' tò be' a imeraë.

²³ Etã ie' tò iché ia ttè mokï wa Skëköl wörki sulitane kukua:

—Ì kos kiëbö ña, e' mekeyö be' a. Ká kos wökirie ye' tso', e' kiö ña tã e' merayö be' a shushäë.

24 Etā tayē busi mía, ta imì chakéitō:

—¿Ì kièyö?

Ta imì iuté:

—Juan S'wöskuökwak wökir kiö ia.

25 Ie' míane bet blu' tkër ee ta iché ia:

—Ye' ki ikiane tö író Juan S'wöskuökwak wökir tsúbitu ña kulé' a iwà kkachöie tö moki ittéwarakitö.

26 Etā blu' erianekā taië, erë ie' tö ittè métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuëki kë ie' a ionuk wes.

27 E' kuëki bet ie' tö ñippökwak patkëmi eköl Juan wökir tsuk. Etā ñippökwak mía s'wöto wé a ta Juan kuli' téé, 28 ta iwökir tsébitu kulé' a méitö tayē busi a, ta tayē busi tö imé imì a.

29 Mik Juan ttökatapa wā ijchenewā ta ie'pa deb-itü inú kökkā tsémi wötëwā.

Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

30 Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene ie' ska', etā ì kos wé ie'pa tö ena ì kos wa ie'pa s'wöbla'wé e' pakérakitö ie' a. 31 Pë' datse taië míyal iské datsene kë wa ie'pa chkoia ekkë, e' kuëki ie' iché ittökatapa a:

—Mishka enuk bánet wé kë yi ku' ese ska'. 32 Etā ie'pa míyal bánet kanò ki wé kë yi serku' ese ska'.

33 Erë ie'pa míyal e' sué pë' tö taië ñies pë' tö isuéwā tö ie'pa e' idir. Etā pë' kos serke ee e'pa míyal tuneule ipanuk wé ie'pa irirke ee demi kewé.

34 Mik Jesús e' yéttsā kanò a, etā pë' tso' taië ipanuk e' suéitö. Ie'pa wër ie' wa wes obeja kë kkö'nukwak tā' es, e' kuëki ie'pa suéitö er siarë wa. Etā ie' e' kéka ie'pa wöbla'uk ttè kuā'ki kuā'ki taië wa. 35 Ká

detke tsá̄li ta, ittökatapa de ie' ska' ta ichérakitö ie' a:

—Ká de tsá̄li, kë yi serku' íe. ³⁶ Ie'pa yuömi as ie'pa mi' pè' serke tsinet ena ká tso' tsinet ese ska' ilè taük ñè.

³⁷ Erè ie' tö ie'pa iüté:

—Ie'pa tiö a' tö.

Ie'pa iüté:

—¿Be' k̄i kiane tö sa' mi' chkè taük ie'pa tioie? Chkè ekkè tuojie inuköl kiane s'kanablömi dö ká cien böyök e' ské ekkè.

³⁸ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wá pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök ta ichéitö ia:

—Pan tso' skel ena nima bötö.

³⁹ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—Pè' kos kó e' tulöks̄er ta'tsi k̄i erule erule.

⁴⁰ Eta pè' e' tulés̄er cien eyök, welepa e' tulés̄er dabom skeyök. ⁴¹ E' ukuök̄i ta ie' tö pan skel ena nima bötö e' klö'wé ta iká sué ká jai a ta wéstela chéitö Skököl a. E' ukuök̄i ta ie' tö pan ena nima blaté ta iméitö ittökatapa a as ie'pa tö iwatiö pè' kos a. ⁴² Ie'pa ulitane chké de wè'. ⁴³ Pan ena nima bata ate e' shtérakitö iène döká kköla dabom eyök k̄i bök. ⁴⁴ Wèpa këchkepa chké esepa döká mil skeyök (5.000).

Jesús shké di' k̄i

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ E' ukuök̄i ta Jesús tö iché ittökatapa a: “A' e' iöká kanò a, a' yúshkatke ye' yök̄i kewe batsöri wishet Betsaida kker.” Ie' tö iché pè' malepa a: “A' yú a' u a.” ⁴⁶ E' ukuök̄i ta ie' mía kabata a ttök S'yé ta. ⁴⁷ Ká tuine ta kanò demi batsöri shushäe.

Ie' e' tséat ekörla ká sí k̄i. ⁴⁸ Ie' tö isué tö ie'pa kanēblöke darērē kanò patkoie siwá' bits̄irke ie'pa kke wöiá e' kuek̄i. Ká ñirketke t̄a ie' mía' ie'pa ska' shkōrami di' k̄i. Ie' tkökemitke ts̄inet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erē mik ie'pa isué tö ie' shkōdatse di' k̄i, et̄a ie'pa ibikeitsé tö wimblu idir, e' tö ie'pa tkiwéw̄a taiē t̄a ianekarak. Erē bet t̄a ie' iché ie'pa a:

—¡A' er kuú! ¡Kē a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Et̄a ie' e' iék̄a kanò a t̄a siwá' wöklöne. Ie'pa tkirulune taiē iweblök. ⁵² Ie'pa er dör daloie, e' kuek̄i Jesús tö pē' taiē dē' pan skel ē wa, e' wà kē dē'w̄a ie'pa er a. E' kuek̄i ie'pa tkirulune taiē ekkē.

*Jesús tö s'kirirke bua'wé Genesaret
(Mateo 14.34-36)*

⁵³ Itkattsarak batsöri w̄ishet demirak Genesaret t̄a ee kanò muéwarakitö. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanò a t̄a e' wösh̄a t̄a pē' tö Jesús suéw̄a tö ie' idir. ⁵⁵ Et̄a it̄unerak ká e' wa'ñe ibiyö chök. Mik pē' tö ittsé, et̄a ie'pa tö s'kirirke tsémi wé ittsérakitö tö Jesús tso' ee. ⁵⁶ Ká wa'ñe wé ie' mir, wé s'tso' taiē ö bērebēre, et̄a pē' tö s'kirikepa tulekeser ñal̄a sh̄aē t̄a ikköchökerak ie' a tö ie'pa a idatsi' bata ē mú kēw̄a. S'kirirke k̄os tö iké, esepa buanene.

7

*Ì tö se'ia'wèmi ñáie
(Mateo 15.1-20)*

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa welepa datse Jerusalén e'pa debit̄u Jesús ska'. ² Mik ie'pa tö isué tö Jesús ttök̄atapa welepa chköke ulà kē paköule, et̄a e' k̄i ie'pa tö icheke suluē. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa k̄os

tö ie'pa yépa bak e' ser klö'wé darèrè. E' kueki kē ichkōtā'rak kē ulā pakōule wēs ie'pa a imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewō tawuk, eta kē ichkōtā'wa kam iulā pakör e' yöki. Es ie'pa wā iyi ese skà tso' tajè dalöiëno. Nies tka', kulè', ù, ka' ekkèpa kos pakueke ie'pa tö.) ⁵ E' kueki fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús a ichaké:

—¿Ì kueki be' ttökatapa kē tö se' yépa bak e' ser e' ttè dalöiè? ¿Iök ichkōrak ñá ulé wa?

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—Buaè Isaías tö a' e' ò sulu e'pa yè' mik ie' tö iyè': 'Skököl tö ichè: Pè' ikkèpa tö ye' dalöiè kkö è wa, erè ie'pa er tso' kamiè ye' yöki.

⁷ È ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno è.*

Es Isaías tö iyè'at.

⁸ A' tö Skököl ttè watéttsa s'ditsö ser e' ttè dalöioie.

⁹ Nies ie' iché iarak:

—Skököl ttè dalöiëno e' méat a' tö bánet a' wákpa ser e' ttè dalöioie. ¹⁰ Moisés tö iyè': 'A' yè ena a' mi e'pa dalöiö.'† Nies ie' tö iyè'at: 'Yi tö iyè ö imì ché suluè ese wák wömerdattsa ttèwa.'‡ ¹¹ Erè a' icheke tö se' a iyèrmi s'yè a ö s'mì a i' es: 'Ì kos tso' ye' wā, e' dör corbán' (e' wà kiane chè tö imeulettsa Skököl a§). E' kueki kē ye' a a' kimenuk ì wa. ¹² Nies a' tö icheke tö yi isie e' ché, ese kē kawōtāiā iyè ö imì kīruk. ¹³ Es a' wákpa ser e' ttè wa a' tö s'yueke, e'

* 7:7 Isaías 29.13 † 7:10 Éxodo 21.17 ‡ 7:10 Levítico 20.9

§ 7:11 meuletke Skököl a: Ie'pa tö iché es, erè ie'pa ulā a itso'ia e' wakanewèmi ie'pa tö wēs ie'pa ki ikiane es.

iutè wa a' tō Skëköl ttè dalöiëno e' dalösewëkewa. Ì sulu ese skà wambleke a' tō tajë.

¹⁴ E' ukuökì tã ië' tō pë' tso' eë e'pa kié tã ië' iché iarak:

—A' ulitane tō ye' ttō ttsö, iwà anú a' éna. ¹⁵⁻¹⁶ Ì ñeke a' tō e' kë tō a' ia'wëpa ñáie Skëköl wöa. Erë ì sulu wambleke a' tō tskirke a' er a ese je' tō a' ia'wëraë ñáie.*

¹⁷ Mik ië' tō pë' méat dewa wëshkë, etã ittökatapa tō ì kleé ië' tō e' wà chaké ië' a. ¹⁸ Ië' tō ië'pa iuté:

—¿Ñies a' kë éna iwà ane? ¿A' kë éna iane tō ì kōs ñekewasö e' kë tō s'ia'wëpa ñáie? ¹⁹ Ì kōs ñekewasö e' kë mi'ku'wã s'er a, e' mi'kewã s'ñawi a e' ukuökì tã iwekettsasö. E' kuëkì e' kë tō s'ia'wëpa ñáie.

(Ttè e' wa ië' kì ikiane chë tō chkè ulitane dör batse'r.) ²⁰ Ñies ichéitö:

—Ì sulu wambleke a' tō tskirke a' er a ese je' tō a' ia'wëraë ñáie. ²¹ Ì sulu bikeitseke a' tō, trë, akblè, s'ttëwã, ²² senewabak dalösewëwã, o'ka íyì kkeché, ì kōs sulu wamblè, s'malëpa wöyüè, s'malëpa wörieikè, ukyëne, ñì chë suluë, e' ttsëka, ì kōs dör yësyësë ese watëttsã, ²³ íyì ese kōs tskirke a' er a e' tō a' ia'wëraë ñáie.

*Tayë eköl kë dör judiowak e' erblé Jesús mik
(Mateo 15.21-28)*

²⁴ E' ukuökì tã Jesús míã ká kiè Tiro e' kker. Eë ië' e' tséat yile ska'. Ië' kë kì ikiane tō yi wã ijcherwã tō ië' tso' eë; erë kë ië' a e' blëne. ²⁵ E' bet busila eköl a wimblu sulusi tso', e' mì wã ijchenewã tã imíã tã ië' tkëwã kuchë kì ië' wörkì. ²⁶ Alaköl e' kë

* **7:15-16** Yëkkuö këchke wële versículo 16 kí kuötkéka, e' tō ichè: ¡A' éna ye' ttō tsak, e'ma ikukueblö bua'ie!

dör judiowak, e' dör ká kiè Sirofenicia e' wak. Eta ikköché ie' wöa:

—Aknama tso' ye' alà busi a e' trè'úshkar.

²⁷ Erë ie' tö iché ia:

—Kë idör buaë ala'rla chkè yèttsa mè chichi a. E' kuëki as ye' ala'r chkõ kewe.

²⁸ Erë tayë tö ie' iüté:

—A këkëpa, e' yëne; erë s'ala'r chköke e' kamule darke iski ese ñeke chichi tö.

²⁹ Jesús tö ie' a iché:

—Buaë be' iüté, e' kuëki be' yüne bërë. Aknama trèneshkartke be' alà busila a.

³⁰ Mik alaköl e' demine u a, eta ilà busila kuëitö ka' ki. Aknama kë ku'ia ie' a.

Wëm eköl kukuõ kë wattsër e' bua'wé Jesús tö

³¹ Jesús e' yèttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker. ³² Eë pë' wä wëm debitu eköl ie' ska' e' kë kukuõ wattsër ena kë tto buaë. Ie'pa tö ikié Jesús a: “be' ulà múka iki as ibuarne.”

³³ Jesús wä imítser bánet wé kë yi ku' ee, ta iulatska tiéwa wëm kirirke e' kukuök bök a ta iwiri wa iku' kéwa. ³⁴ E' ukuök ta ká suëitö ká jaì a, isiwa' tkéka ta ichéitö wëm a:

“¡Efatá!” (e' wà kiane chè ie'pa ttö wa: “¡Kukuõ shubunú!”)

³⁵ E' bet ta wëm kukuõ ena ittö buanene ta ittéka buaë. ³⁶ Jesús tö iché iarak tö kë ichar yi a. Erë kos e' ché ie' tö ie'pa a, e' tsata ie'pa tö iki chekeia.

³⁷ Ie'pa tkirulune taië iweblök, ta ichérakitö, “¡Ì kos weke ie' tö buaë dö s'kukuõ kë wattsër ese bua'wéitö ta iwattsëne buaë, ñies s'me' bua'wéitö ta ittékane buaë!”

8

*Pë' dōka mil tkëyök e'pa tié Jesús tō
(Mateo 15.32-39)*

¹ Etökicha t̄a p̄e' e' dapa'wéne tajë Jesús ska', e'pa k̄e w̄a ì ku' ñè. T̄a ie' tō ittōkatapa kié t̄a ichéitō ie'pa a:

² —Siarë ye' wa p̄e' ikkëpa wër. Ie'pa tso' ye' t̄a e' k̄i k̄a de mañatk t̄a k̄e ie'pa w̄a ì ku' ñè. ³ Welepa datse kamië. E' kuëk̄i dō' ye' tō ipatkéminerak u a k̄e chkaule t̄a isiw̄a'arwamirak ñal̄a k̄i.

⁴ Et̄a ittōkatapa ie' iüté:

—Erë çì wa se' tō ie'pa tiëmi k̄a i'se a w̄e k̄e yi serku' ee?

⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—çKos a' w̄a pan tso'?

Ie'pa iiüté,

—Kul (7).

⁶ Et̄a ie' tō p̄e' ké e' tulöksër iski t̄a pan kul klō'wéitō t̄a wëstela chéitō Skëköl a t̄a iblatéitō mé ittōkatapa a watië p̄e' a, et̄a es ie'pa tō iwé. ⁷ Ñies nima tsitsirla tso'rak iw̄a elkela e' k̄i wëstela chéitō Skëköl a t̄a ittōkatapa patkéitō iwatiök. ⁸ P̄e' ulitane chké de wë' t̄a chkè bata at̄e e' shtérakitō iëne dōka kkö kul. ⁹ Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000) ulatök. E' ukuök̄i t̄a Jesús tō ie'pa yuémine ¹⁰ t̄a ie' e' iéka kanò a ittōkatapa t̄a míyal k̄a kiè Dalmanuta ee.

*Fariseowakpa tō ì k̄e or yi a ese uk ké suë
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)*

¹¹ Fariseowakpa debit̄u Jesús ska' t̄a ittémirak ie' t̄a k̄esik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuëk̄i ie'pa tō ie' a ikié tō ì k̄e or yi a ese wéitō iwà kkachöie tō moki

ie' patkë'bitu Skëköl tö. ¹² Jesús siwa' tkëka iskië ta ichéitö:

—¿Ì kueki ì kë or yi a ese kieke a' tö iwà kkachöie tö yi dör ye'? Mokì yö a' a ichè tö ese kë kkayërpa a' a.

¹³ Eta ie' tö ie'pa méat ta ie' e' iékane kanò a ta imía batsöri wishet.

*Fariseowakpa pan wölöwoka e' pake
(Mateo 16.5-12)*

¹⁴ Eta Jesús ttökatapa éna ilè chowa tsèmi ñè. Pan etkë mírak iwà e' ta kanò a. ¹⁵ Jesús iché iarak:

—¡A' tso' wösh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka e' yöki. Ñies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwoka e' yöki.

¹⁶ Ittökatapa iché ñi a:

—¡Kë se' wà ì ta' ñè! ¹⁷ Jesús wà ijchenewa, ta ie' iché iarak:

—¿Ì kueki a' tso' ichök ñi a tö a' kë wà ì ta' ñè? ¿Kam a' éna iwà ar? ¿Kam a' wà iwà jcherwà? ¿A' er darère dö ekké? ¹⁸ A' wöbla ta' ¿e' kë wawër? A' kukuöña ta' ¿e' kë wattsër? ¿A' kë éna ianeia? ¹⁹ Mik ye' tö pan skel wadë' wëpa döka mil skeyök (5.000) ekké a, eta ¿kkö bik ibata kit a' tö?

Ie'pa iiüté:

—Dabom eyök ki bök (12).

²⁰ —Ñies mik ye' tö pan kul (7) wadë' wëpa döka mil tkëyök (4.000) ekké a, eta ¿kkö bik wà ië' a' tö ibata wa?

Ie'pa iiüté:

—Kul (7).

²¹ Eta ie' iché iarak:

—¿Kam a' éna iwà ar?

S'wöbla kë wawër eköl e' bua'wéne Jesús tö

²² E' ukuöki ta idemirak Betsaida ta wëm wöbla kë wawër ese debitu eköl pë' wa Jesús a ta ikköchökerak ie' a tö ikö ulà wa as ibuarne. ²³ Eta ie' tö iklö'wéwa iulà a ta iyéttsaitö bánet. Ee ie' tö iwöbla bök nuwéka wiri wa ta iulà méka iki ta ichakéitö, “¿Be' wöbla wawëne?” ²⁴ Eta wëm tö ká weblé ta iché:

—Pë' suekeyö erë ye' wa iwër wësua kal shköke suë.

²⁵ Eta Jesús ulà mékane iwöbla ki ta wëm tö ká sué krereë ta iwöbla wawënene buaë. Íyi ulitane suéitö buaë. ²⁶ Eta Jesús tö ipatkémine iu a ta iché ia:

—Kë be' mi'ktkö pë' shua.

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuöki ta Jesús ena ittökatapa míyal ká tso' tseë atë Cesarea Filipino e' a. Ñalá ki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tö ichè, ye' dör yi?

²⁸ Ie'pa iiüté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías shkenekane e'. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skököl ttekölpa skà bak e' wele.

²⁹ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tö iiüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

³⁰ Erë Jesús kë wa ie'pa kàne yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyö ché tö itterawa
(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús tö ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë tajë. Judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' waterattsä. Ye' tterawa, erë e' ki ká de mañat eta ye' shkerdakane.

³² Ttè e' chéitö ie'pa a wöshak. Erë Pedro tö ie' kiémi bánet ta iuñémitö. ³³ Erë Jesús e' wötrée ta ittökatapa weblé krereë ta Pedro uñéitö i' es:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yöki! Be' kë tö íyi suè wës Skëköl tö isueke es; be' tö isueke wës s'ditsö tö isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuöki ta ie' tö ittökatapa ena pë' malepa kié e' ska' ta ichéitö:

—Yi e' tsatkak ittëwa yöki, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsä ttëwa ye' dalërmik ena ye' ttè buaë e' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kuëki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' ki. E' skéie ie' kawöta e' chök dö ittëwa wötëulewa krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itöki. ³⁶ Íyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë e' kë dë' a' ulà a, e' ta e' dör çie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kë patorpa ì wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' Yé olo ta', ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa ta, eta wépa jaëne ye' ki pë' sulusipa kë tö Skëköl dalöië wës trër wakpa kë tö imaso dalöië es esepa wörki, esepa ki ye' jaërdaë ñies.

9

¹ Ñies ie' tö iché ie'pa a:

—Mok̄i ye' tō a' a ichè tō a' tso' íe, e' welepa tō ì blúie Skéköl tso' e' k̄ewō de diché t̄a', e' sueräe kam ibl̄erulur e' yök̄i.

Jesús tō ilo taië e' kkaché ittök̄atapa a
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² K̄á teröl ukuök̄i t̄a Jesús míã k̄á bata kak̄keë e' k̄i. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iw̄a e' t̄a. Et̄a ee ie'pa wō shaë ie' manenets̄a míã kua'k̄i. ³ Ie' datsi' manenets̄a míã dalölöë saruruë, k̄e yi a k̄á wa'ñe datsi' sunuk̄ as idötts̄a saruruë es. ⁴ Et̄a ie'pa tō Skéköl ttekölpa bak k̄á iaiaë kiè Elías ena Moisés e'pa sué kapakök̄ Jesús t̄a. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinew̄a taië. Pedro k̄e éna ì añeia chè, e' kuek̄i ichéitō Jesús a:

—¡A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe! Sú sa' tō úla yuèk̄a mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Et̄a mochka tō ie'pa k̄itéw̄a t̄a e' shua ie'pa tō ttō ttsé tō ichè: “Se dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' ttō ttsö.” ⁸ E' bet t̄a ie'pa k̄á sué ipamik t̄a ie'pa isué tō k̄e yi ku'ia, Jesús ë dur ie'pa t̄a.

⁹ Ie'pa datskene wöwa'k t̄a Jesús tō ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tō e' k̄e pakar yi a dö mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéw̄a shkenek̄ane e' ukuök̄i.

¹⁰ E' kuek̄i ie'pa tté iwakpa ë ñi t̄a. Erë ie'pa ñi chaköke: “Ie' ttéw̄a shkenek̄ane ¿ima e' wà dör?”

¹¹ Ie'pa tō Jesús a ichaké:

—¿Ì kuek̄i s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tō icheke tō Elías kawöt̄a dökne kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yök̄i?

¹² Ie' iit̄erak:

—E' yëne tō Elías datse kewe. Ie' tō ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yök̄i. Erë ¿ì kuek̄i Skéköl yëkuö tō ichè tō S'ditsö

Alà, e' weirdaë ena iwatërdattsa? ¹³ Ye' tō a' a' ichè tō Elías dē'bak, etā ie'pa tō iwe'ik siarē wes ie'pa kī ikiane es. E' bak wes ie' tté tso' kitule Skëköl yëkkuō kī es.

Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tō (Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Mik idenerak wé ittōkatapa malepa tso' eë, etā ie'pa isué tō tajë pē' tso' ipamik. Ñies isuëitōrak tō s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa ñi iütōke ie'pa tā. ¹⁵ Mik pē' tō Jesús sué, etā iwō krarulune tā itunemirak ishke'uk. ¹⁶ Ie' tō ichaké ittōkatapa a:

—¿Ì kī a' ñi iütōke?

¹⁷ Wëm eköl tō iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, íe ye' wā ye' aladulaköl deb-itū be' a. Wimblu sulusi tso' iā e' kuekī kē itto. ¹⁸ Ká wa'ñe wé ie' tso' eë wimblu tō ie' éna ká chōwekewa tā ikéure iski tā shuya deka ikkō a, ikā blarke ñi mik ena ikranewā. Be' ttōkatapa a ikiéyō tō wimblu e' trè'úshkar erē kē ie'pa a iōne.

¹⁹ Jesús tō iüté:

—¿A pē' kē erblōtā' Skëköl mik! ¿Mik ye' sermirō a' tā? ¿Kos ye' tō a' dalë'ttsemirō? Kabëla ñe' tsúbitu ña.

²⁰ Etā ie'pa wā kabëla mítser Jesús ska'. Erē mik wimblu sulusi ñe' tō Jesús sué tā kabëla painuwékaitō tajë anerō iski e' tréka burup burup tā ikkō a shuya deka. ²¹ Jesús tō kabëla yé a ichaké:

—¿Mik i' wamblënemi ie' tā?

Iyé tō iüté:

—Mik ie' iā tsirlala e'tami. ²² Tajë wimblu tō ie' ma'wé ttewā. Mikle tā iuyéwaitō bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saú er siarē wa. Ilè ormi be' a, e'ma sa' kimú.

23 Jesús tö iüté:

—¿Wes bö ibikeitsèmi tö ye' kë a ionuk? Yi erblöke Skëköl mik, jese a ì kos ormi!

24 Eta kabëla yé tö iché aneule:

—Ye' erblöke Skëköl mik. ¡Ye' kímú kí erblök imik!

25 Mik Jesús tö isué tö taië pë' daparke, eta wimblu sulusi uñéitö i' es:

—A wimblu, kabëla i' tteke be' tö kukuö kë watsër, kë tto. Ye' tö be' ké e' yöttsa kabëla i' a. Kë be' e' tiukwane ie' a.

26 Wimblu anëka ta kabëla skà éna ká chówéwaneitö. E' ukuöki ie' e' yéttsa ta kabëla atë wes s'duowa es. E' kueki pë' taië tö ichè tö mokí iduowa. 27 Erë Jesús tö iklö'wéwa iulà a ta ikimé e' kökka ta ie' e' kéka.

28 E' ukuöki ta Jesús dewa weshke ta ittökatapa tö ie' a ichaké bánet.

—¿Ì kueki sa' kë a wimblu e' trëshkar?

29 Ie' tö ie'pa iüté:

—Wimblu sulusi ese trëoshkarmi ikiè S'yé a e' ë wa*

Jesús skà e' biyö ché tö itterawa

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

30-31 Jesús ena ittökatapa e' yéttsa ee tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wöbla'uk, e' kueki ie' kë kí ikiane tö wé ie'pa tso' e' jcherwa yi wa. Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsä pë' ulà a ta ye' tterawarakitö. Erë e' kí ká de mañat ta ye' shkerdakane.

* 9:29 ikiè S'yé a e' ë wa: Yëkuö këchke wele tö ikí kuötkéka i' es: ena batsè wa.

³² Erë ì ché ie' tō, e' wà kě әне ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakök.

*Yi dör ibua'ie Skëköl wöq
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)*

³³ E' ukuök_i ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewa weshkē, etā Jesús tō ie'pa a ichakē:

—ǰì k_i a' ñì iutōro ñala k_i?

³⁴ Erë ñala k_i ie'pa ñì iutōro tō wé dör ibua'ie imalepa tsata, e' kuëk_i ie'pa siwa'bléwa. ³⁵ Etā Jesús e' tkésēr tā ie'pa dabom eyök k_i bōl e'pa kiéitō tā ichéitō ia:

—Yi k_i ikiane tō idō ibua'ie imalepa tsata, e' tā ese kawōta e' wōökwa imalepa dik_ia ikanē mésoie ikimoie.

³⁶ E' ukuök_i tā alala duésēritō eköl ie'pa shushaē tā ikékaitō ulā a tā ichéitō iarak:

³⁷ —Yi tō alala i'se kiéwa ye' ttō wa, ese tō ye' wák kiéwa. Es ñies yi tō ye' kiéwa, ese kě wa ye' ě kinewa, yi tō ye' patkē'bitu, e' kiéwaitō ñies.

*Yi kě ku' ñippök se' tā ese tso' buaē se' tā
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)*

³⁸ Juan tō iché Jesús a:

—A s'wōbla'ukwak, wēm sué sa' tō eköl, e' tō aknama trē'wéyal be' ttō wa. Erë ie' kě ku' se' tā, e' kuëk_i sa' tō iché ia tō kě iwaria.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tō ie'pa iuté:

—Yi tō ì kě or yi a ese wé ye' ttō wa, ese kě a ye' yēnuk suluē. Yi kě ku' ñippök se' tā, ese tso' se' tā. E' kuëk_i kě iwöklö'war. ⁴¹ Yi isie tō di' kakla ě mé a' a yè, ye' dör Cristo e' icha a' dör e' kuëk_i, mok_i ye' tō a' a ichè tō ese a iské patōrdaē buaē.

*A' tso' wösh wa ì tò s'ké ì sulu wamblök ese yöki
(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)*

⁴² “Yi tò ikkëpala erblöke ye' mik, ese eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë tajë shütë tkökä ák wawoie muéwä ikuli' a batrèemi dayë a e' tsatä. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulà tò a' ké ì sulu wamblök, e' ta itöö. A' döwä sene micho a ulà etkë, e' dör buaë. E' skéie a' döwä bö' ké a ulà bötkë e' dör suluë. Eë bö' kë wöittä'wä. ⁴⁵⁻⁴⁶ A' klö tò a' ké ì sulu wamblök, e' ta itöö. A' döwä sene micho a klö etkë, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwä bö' ké a klö bötkë e' dör suluë. ⁴⁷ A' wöbla tò a' ké ì sulu wamblök, e' ta iyöttä. A' döwä ì blúie Skököl tso' e' a wöbla ek ë, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwä bö' ké a wöbla böké e' dör suluë. ⁴⁸ E' ké a öña tò s'kateke kekraë kë duötä'wä, ñies bö' wöñarke kë wöittä'wä.

⁴⁹ “S'weir e' dör s'paiklè wës iyiwak jchè ña'wè mè Skököl a ese paiklè dayë wa es. ⁵⁰ Dayë dör buaë, erë kë ikke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. Kë a' tò dayë kke chöukwa a' er a. A' senú bërë ñita.”

10

*Se' ñi öwa ese ché Jesús tö
(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Jesús e' yéttsä Cafarnaúm mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. Eë pë' e' dapa'wéne ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wémitke wës ie' wöblar es. ² Eta fariseowakpa wëlepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wëpa a kawö ta' itayë owa ö au?

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—¿Ì uk Moisés tò a' ka' ttè dalöiëno kî?

⁴ Ie'pa tö ie'pa iuté:

—Moisés tö ikéwö me' se' a ñi owa yëkkuö muk s'tayë a ta itrë'ukshkar.

⁵ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' er darërë, e' kueki Moisés tö ttè e' me'at a' a es. ⁶ Erë mik ká i' yöne, eta kë idir es. Itso' kitule i' es: 'Skököl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷ E' kueki wëpa kë serpaia iyë ena imi e'pa dapömik ta iserdawa alaköl ta. ⁸ Ie'pa böl serdaë ñita ta ie'pa mia wës wák eköl ë es.* Es ikiteat, e' kueki ie'pa kë ia böl, ie'pa yöne wës wák eköl ë es. ⁹ E' kueki wëpa batséwa Skököl tö esepa kë batsökök yi tö.

¹⁰ Mik ie'pa dene wëshkë, eta ittökatapa tö ie' ichaké ttè e' ki. ¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—Wëm tö itayë éwa, ese tö alaköl ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwa. ¹² Ñies tayë tö iwëm éwa, ese tö wëm ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwa.

Jesús tö ikié S'yë a ala'rla ki

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Eta pé' wa ala'rla debitu as Jesús ulà mùka iki. Erë ittökatapa tö pé' e'pa uñélor. ¹⁴ Mik e' suéitö ta iluneka ta ichéitö ie'pa a:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wëpa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skököl tso', e' kueki kë iwöklö'waria. ¹⁵ Mokí ye' tö iché tö yi kë e' wöðwa wës alala es i blúie Skököl tso' e' kiowa, ese kë döpawa.

¹⁶ Eta ie' tö ala'rla paklö'wéwa ta iulà méka iki ta ier buaë ché ia.

Inuköl blu' eköl e' tö Jesús a ichaké

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

* **10:8** Génesis 2.24

17 Mik Jesús shkémítke, etā wēm debítu eköl tuneule, e' tkérö kuchë kī ie' wörki, tā ie' a ichakéitö:

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿ì wèmi ye' tō as sene michoë dö ye' ulà a?

18 Ie' tō iüté:

—¿Ì kuekī be' tō ye' kié buaë? Skököl eköl ë dör buaë. 19 Ie' ttè dalöiëno e' jcher be' wā: 'Kë a' kawö tā' s'ttökwa, kë a' kawö tā' s'senewābak dalöseukwa, kë a' kawö tā' akblök, kë a' kawö tā' s'kkatök kachè wa, kë a' kawö tā' s'kitö'uk, a' yë ena a' mì e'pa dalöiö.'†

20 Wēm ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ttè e' kōs dalöië'bitu ye' tō ye' iā duladula e'tami.

21 Jesús ie' sué er bua' wa tā ichéitö:

—Íyi etkë kianeia be' a wè, e' dör i': Be' yú tā ì tso' be' wā, e' wataúttsa seraa tā iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuöki tā be' shkō ye' tā ye' ttökataie. Es tā íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jai a.

22 Ie' dör inuköl blu' taië, e' kuekī mik e' ttséitö, etā iwö éwa iski tā imía eriane taië.

23 Jesús tō ká sué ipamik tā ichéitö ittökatapa a:

—¡Inuköl blúpa a darërëë idir dökwā ì blúie Skököl tso' e' a!

24 Ttè e' tō ittökatapa tkiwéwā, erë ie' tō ie'pa a iskà chéne:

—¡A ala'r, darërëë idir dökwā ì blúie Skököl tso' e' a! 25 Inuköl blu'pa a dökwā ì blúie Skököl tso' e' a, e' dör darërëë tkökā kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsata.

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

26 Mik e' ttsé ie'pa tō, eṭa ie'pa kḯ tkinewaṭa taiē ta ie'pa ñi chaké:

—E' dōr es, e'ma ḷyi tsatkērmi?

27 Ie'pa webléitō ta ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a weṣ, erē kē dōr es Skëköl a, ie' a íyi ulitane ormi.

28 Pedro tō ie' a ichémi:

—Sa' tō íyi ulitane me'at ta sa' biteṭ be' ta.

29 Jesús iiṭté:

—Mokḯ ye' tō a' a ichè tō yi tō iu ö iēlpa ö ikutapa ö imi ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalërmik ena ye' tté buaë dalërmik, ³⁰ e' ta ká i' kḯ ese ulà a iské dōrane taiē dōka u cien eyök. Es ñies iēlpa ö ikutapa ö imi ö iyé ö ila'r ö iká ese dōraë iulà a dōka cien eyök. Erē ñies iweirdaë siarē ye' tté buaë kuëkḯ. Erē aishkuö ta sene michoë dōraë iulà a. ³¹ Erē j'ñe ta s'tso' taiē keweie esepa dōraë bataie, ena s'tso' bataie j'ñe ta esepa dōraë keweie.

*Jesús skà e' biyö chéne tō itterawa
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Eṭa ie'pa mirkaṭa ñalaṭ kḯ micho Jerusalén. Jesús shkōrami ittōkatapa yökḯ kewe. Ittōkatapa mir tkirulewaṭa ena pē' mir ie'pa itōkḯ e'pa suane. Ie' ttōkatapa dabom eyök kḯ bōl, e'pa kiémiitō bánet ta i tkōraë ie' ta e' pakémiitō ie'pa a. Ichéitō: ³³ “Se' mirkaṭa Jerusalén i', eṭa ee ye' dōr S'ditsō Alà, e' merdattsā sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tō ye' kichateraë ta ye' wōmerattsā pē' kē dōr judiowak esepa ulà a ttēwa. ³⁴ Ye' wayueraë ie'pa tō, iwiri tuöraë ye' kḯ, ye' pperarakitō, ena ye' tterawarakitō; erē e' kḯ ká de mañat eṭa ye' shkerdakane.”

*Santiago ena Juan tö kawö kié Jesús a
(Mateo 20.20-28)*

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dör Zebedeo ala'r e'pa dewa Jesús o'mik ta ichéitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' ki ikiane tö ì kieke sa' tö be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tö ichakérak:

—¿Ì kiane a' ki?

³⁷ Ie'pa tö iiüté:

—Mik be' tkënekā s'blúie olo ta' taië, eta kawö mú sa' a e' tkökser be' o'mik, eköl be' ulā bua'kka, eköl be' ulā bakli'kka s'wëttsuk be' ta.

³⁸ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kë wā ijcher ì kiök a' tso'. ¿Íyi yeraë ye' tö bacha'bachaë, e' yarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wes ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tö iiüté:

—Tö, sa' dirmi.

Ie' tö iché ia:

—Ye' tkā' wā yeraë a' tö. A' weirdaë wes ye' es.

⁴⁰ Erë e' tkökser ye' ulā bua'kka ö ye' ulā bakli'kka, e' kë kéwö menuk ye' a. E' tso'tke klöule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttë e' ttséwā ittökatapa malepa dökā dabom eyök (10) e'pa tö, eta ie'pa ulunekā Santiago ena Juan ki. ⁴² Erë ie' tö ie'pa kié seraā ta ichéitö:

—A' wā ijcher tö pë' kë tö Skëköl dalöie, esepa wökirpa kos e' alökekā ie'pa ki kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke kësik wa. ⁴³ Erë a' kë kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawötā e' wöökwa s'malepa dikia diöshet ikanè mésoie.

⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsata, ese kawötā e' muktsā s'malepa a kanè mésoie. ⁴⁵ Ye'

dör S'ditsö Alà, e' kě dē'bitu ʌs yi tō ye' kimù, ye' dē'bitu s'kimuk ena e' muktsa ttēwā s'tso' tajē e' nuì skéie. E' kuēki a' kawōtā e' wōökwa s'malepa kanē mésoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tō
(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yōkettsatke ittōkatapa tā ena pē' dami tajē itōki e'pa tā, etā eē wēm ekōl siarē tkēr ñalā ska'. E' dör inukōl kak kiōkwak kiē Bartimeo dör Timeo alà, e' wōbla kě wawër. ⁴⁷ Mik ie' ittsé tō Jesús Nazaret wak damitkö, etā ie' iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saú er siarē wa!

⁴⁸ Tajē pē' tō ie' uñeke ʌs isiwā'blōwā, erē ie' kī arkekā:

—¡A David aleri, ye' saú er siarē wa!

⁴⁹ Etā Jesús e' duésēr tā ichéitō:

—Ie' kiōttsa.

Etā wēm wōbla kě wawër, e' kiēttsa ie'pa tō tā ichérakitō iā:

—Be' er kuú. Be' e' kōkā. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰ Etā wēm tō ipaio kikkē yēttsa ppéumi tā ie' e' kékā bet dewā Jesús ska'. ⁵¹ Tā Jesús tō ie' a' ichaké:

—¿Ì kiane be' kī tō ye' tō iwè be' a'?

Tā ie' tō iüté:

—A s'wōbla'ukwak, ye' kī ikiane tō ye' wōbla buarne.

⁵² Jesús tō iché iā:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wōshā tā ie' wōbla buanene tā imíā Jesús tā ñalā wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa dökemitke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kébata kuli' a ta ee ie' tö ittökatapa kié bö²l ta ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë ee. Mik a' demi ee, e' bet ta burro pupula moulewa kueraë a' tö etö kë k_i y_i e' tkëuleka ese. E' wötsöo ta itsúbitu ña. ³ Yile tö a' a ichakeke: '¿Ì uk a' tso?', e' ta iitütö: 'Skëkëpa k_i ikiane', e' wa ie' tö imène.

⁴ Eta ie'pa míyal tö burro ñe' kué, motër ukkö a ñala shaë. Iwötsée ie'pa tö tsëmi.

⁵ Eta welepa iëter ee e' tö ichakérak:

—¿Ì uk a' tso'? ¿Ie a' tö burro se wötsée?

⁶ Ittökatapa tö iitüté wes Jesús tö iché ia es ta ie'pa tö iébitu. ⁷ E' ukuök_i ittökatapa wa burro bitetsër Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikke méka burro k_i ta Jesús e' tkéka iki. ⁸ Tajë pë' tö ipaio kikke shuélor ñala k_i, iskà tö kal kö të'lor kañika tsëmi ese shuélor ñala k_i Jesús ñalé tsoie.

⁹ Pë' mirwa keweie Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke tajë:

—¡Skëköl kikokasö! Yi datse ie' ttö wa, ayëcha buaë e'. ¹⁰ E' datse s'wëttsukne s'blúie wes se' yë David bak es. Ayëcha buaë ie'. ¡Skëköl tso' ká jai a e' kikokasö!*

¹¹ Jesús dewa Jerusalén ta imía dewa Skëköl wé a. Ie' tö íyi weblé s'eraa. Ká tuirketke, e' kuëk_i imía Betania ittökatapa dabom eyök k_i bö²l, e'pa ta.

* **11:10** Salmo 118.25-26

Jesús tö higowö yulé
(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es ta mik ie'pa e' yélur Betania, eta Jesús dué bli wa. ¹³ Kamië ie' tö higuera klö sué kö arwa buaë. Ie' mía iweblök tö iwö ta'. Erë kë ie' wa iwö kune. Kam iwö kèwö döwa, e' kueki ikö ë arwa taië.

¹⁴ Ie' tö iché higo klö a:
—Kë yi tö be' wö katepaia!
E' ttsé ittökatapa tö.

Jesús tö Skököl wé batse'wé
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén ta Jesús dewa Skököl wé a. Eë ie' e' kéka wépa tso' íyi taúk ena íyi wataúk e'pa trë'ukyal. Inuköl mane'ukwakpa† mesa trélurkaitö. Nies nuböl wataúkwakpa kula' trélurkaitö. ¹⁶ Nies ie' kë tö yi a kawö mè íyi tsuktö Skököl wé shua. ¹⁷ Eta ie' tö s'wöbla'wémitke ta ichéitö:

—Skököl tö iyë'at iyëkkuö ki: 'Ye' u kirdaë tto ye' ta wé ká ulitane wakpa a,† erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

¹⁸ Mik e' ttsé sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö, eta ie'pa ileritsémi Jesús ttowaie. Ie' tö s'wöbla'wéke e' tö pë' kos tkiwéwa, e' kueki judiowak wökirpa suane iyökí. ¹⁹ Erë mik ká tuine, eta ie' e' yéttsa Jerusalén ittökatapa ta.

Higo klö sinewa
(Mateo 21.20-22)

† **11:15** inuköl mane'uk: Judiowak a inuköl tso' wakanewè Skököl wé ë a, e' tuëkene ie'pa tö inuköl ëse wa. † **11:17** Isaías 56.7

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klō ɔ'mik, eṭa ie'pa tō isué tō isinewā dō iwí kicha ě.
²¹ Eṭa ì bak e' anewā Pedro éna, e' kueḱi ie' tō Jesús a iché:

—A S'wōbla'ukwak, isaú higuera klō wayé'abō e' sinewā.

²² Jesús iiuté:

—A' erblō Skēkōl mik. ²³ Moki ye' tō a' a ichè tō yi tō iché kabata wì a: 'iBe' e' skōttsa íe anúwa dayè a!' ṭa iklō'wéitō moki kē ibikeitseka bōtbōt tō ì chéitō e' wà tkōraë, e' ṭa es iwà tkōraë. ²⁴ E' kueḱi ye' tō a' a ichè tō iklō'ú tō ì kié a' tō Skēkōl a' e' wà detke a' ulà a, eṭa iwà dōraë. ²⁵⁻²⁶ Ñies mik a' tso' ikiök ie' a, eṭa ilè ttè tso' a' wā yile ki, ese nuí olo'yō iki as S'yé tso' ká jai a' e' tō a' icha olo'yō a' ki ñies.

¿Yi tō kawō mè Jesús a?

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ E' ukuōki ṭa ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkōdur Skēkōl wé a. Eṭa sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de ie' ska' ²⁸ ṭa ichaké ia:

—¿Yi ttō wa be' tō íyi ikkē weke? ¿Yi tō e' kéwō mé be' a?

²⁹ Ie' tō iiuté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke, e' iuté a' tō, e' ṭa ye' tō a' a icheke tō yi tō ikéwō me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tō Juan patkè' s'wōskuök? ¿Skēkōl tso' ká jai a' e' ò s'ditsō? Ye' iutō.

³¹ Ie'pa ñi iutémi ṭa ichekerakitō: “Sō ichèmi tō Skēkōl tō ipatkè'bitu, e' ṭa ie' tō se' a ichèmi: '¿I kueḱi a' kē wā ie' ttè klōone?’ ” ³² Pè' ulitane tō iklō'wé tō Juan dōr Skēkōl ttekōl chōkle, e' kueḱi

ie'pa suane pë' yöki. E' kuëki ie'pa tö icheke ñi a:
 'Kë se' a iyënuK tö s'ditsö tö ie' patkë.' ³³ E' kuëki
 ie'pa tö iüté:

—Kë sa' wä ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kë tö a' a ichepa tö yi tö ye' a kawö
 mé íyi ikkë woie.

12

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Jesús tö tté kleé ie'pa a i' es: “Wëm eköl tö uva
 kuatké tajë ta ikköiéwaitö buaë, kauk biéitö uva
 diö tuoie. Ñies úla yuéitö kakkeë uva kkö'noie. E'
 ukuöki ta ie' tö ipeitéat wëpa wëlepa a as ie'pa tö
 ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki ta ie' mía
 ká bánet. ² Mik uva wöline tso'tke wë'iaë shtë, eta
 ie' tö ikanè méso patkëmi eköl ie' icha tsuk. ³ Erë
 ie'pa tö ikanè méso klö'wëwä ppé tajë patkëmine
 ulà wöchka. ⁴ Eta kanè wák tö ikanè méso skà
 patkëmine eköl, erë e' shka'wé ie'pa tö iwökir ki ta
 iché suluë. ⁵ E' ukuöki ta eköl skà patkëmine ie'
 tö ta e' ttëwä ie'pa tö. E' ukuöki ikanè mésopa skà
 patkëmiitö tajë, erë ie'pa tö wëlepa ppëlor wëlepa
 ttélur.

⁶ “Bata ekkë ta iateia eköl ë. E' dör iwák alà, e'
 dalër tajë ie' éna. E' patkëmiitö ta ie' ibikeitsè: ‘Ye'
 alà idir, e' kuëki ie'pa tö idalöieraë.’ ⁷ Erë ie'pa tö
 iché ñi a: ‘Ká i' atdaë ie' wì ulà a. Ittöwasö, es ká i'
 döraë se' ulà a.’ ⁸ E' kuëki ie'pa tö iklö'wëwä ttëwä
 ta inú kéumi ie'pa tö uva ké a bánet.”

⁹ Eta Jesús tö ie'pa a chaké:

—¿Ìma a' ibikeitsè? ¿Ì weraë kanè wák tò? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur ta uva kané meraneitö pè' kua'ki a.

¹⁰ Ye' tté tso' kitule Skëköl yëkkuö ki, ¿e' kë sune a' wa? E' tö ichè:

‘Ák watéttsa u yuökwakpa tö e' yönene ák bua'buaié.

¹¹ E' kaneö' Skëköl tö,

ta e' tö s'ttsé'weke buaë, s'tkinewa iweblök.’*
Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

¹² Ie'pa tö isuéwa tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna iklö'wakwa. Erë ie'pa suane pè' yöki, e' kueki ie'pa tö iméat ta iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuöki ta ie'pa tö fariseowakpa welepa ena Herodes klépa welepa patkémí Jesús ska'. Ie'pa ki ikiane tö ie' tö ilè ché ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi ie' ska' ta ichéraitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wa ijcher tö kekraë be' ttö mokí. Be' tö sulitane sueke ñikkëë. Ima pè' tö be' cheke e' kë ki be' tkine. E' kueki be' tö s'wöbla'weke yësyësë Skëköl ñalé tté wa. Ichó sa' a, Roma wökir kibi patuèsö ¿e' dör buaë ö kë idör buaë?

¹⁵ Erë ie' tö isuéwa tö ie'pa e' öke er sulu wa, e' kueki ie' tö iché iarak:

—¿Ì kueki a' tso' ye' ma'uk tsaiè? Inuköl wöshki tsúbitu ña et suè.

¹⁶ Eta ie'pa tö inuköl wöshki tsémi ie' a et ta ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

* **12:11** Salmo 118.22-23

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, ta kos Skököl icha ese mú ie' a.

Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwa.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Eta saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowa e' ké shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

¹⁹ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitat yëkkuö ki e' tö iché i' es: Wëm blënewa ké alà ate, e' ta ie' èl kawöta ischö tsukwa as ilà kōka iël blënewa, e' a. ²⁰ Etökicha wëpa bak döka kul ñi ëlpa, ikibi alaköl tséwa, erë iblënewa ké alà ate. ²¹ Ie' itökj iël tö ischö tséwa, erë e' ñies blënewa ké alà ate. E' sù iwamblëne iël ta ²² ena imalepa ta. Ie'pa kul blërulune ké alà ate alaköl e' ta. Bata ekkë ta ñies alaköl e' blënewa. ²³ Wëpa kul e' bak alaköl eköl ë ta. Mik s'duowa e' shkenekane, eta ¿wëne dömi ie' wëm chökje?

²⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' ké wa Skököl yëkkuö sùule, ñies ie' diché ké jcher a' wa, e' kuëki a' wöa ká chowa. ²⁵ Mik s'duolur e' shkenekane, eta wëpa ena alakölpä ké serpawaiä ñita. E'pa míyal wes Skököl biyöchökwakpa tso' ká jai a ké sërta'wa ñita es. ²⁶ ¿A' ki kiane jchëno tö mokj s'duowa e'pa shkerdakane? Skököl ut Moisés ta kal tsir wöñarke bö'ie, e' shua, ¿e' pakè ké aritsule a' wa Moisés yëkkuö ki? E' kéwö ska' ta Skököl tö iyë': 'Ye' dör

Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.'† 27 E' wà kiane chè tò ie' kè dör s'duowa, e'pa Këköl. ¡le' dör s'ttsë'ka, e'pa Këköl! Taië a' wöa ká chowa.

*¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ibua'ie?
(Mateo 22.23-40)*

28 Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa dur eköl ie'pa tso' ñi iütök e' ttsök. Ie' tò ittsé tò Jesús tò ie'pa iuté buaë, e' kueki ie' ichaké ia:

—Skëköl ttè dalöiëno, ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

29 Ie' iüté:

—Skëköl ttè dalöiëno kibiie imalè tsata e' dör i': 'A Israel aleripa, a' tò ittsö. Këkë dör se' Këköl, e' ë dör Skëköl. 30 E' dalëritsö a' er kos wa ena a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa ena a' diché kos wa.'

31 E' itöki e' dör i': 'A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es.' Kë ttè ta' dalöiëno tkökä ttè böt e' tsata.

32 Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tò iché ia:

—A s'wöbla'uk, be' iuté buaë. Ì ché be' tò e' dör moki. Skëköl dör eköl ëme. Kë e' skà ta.

33 Ñies s'kawöta ie' dalëritsök se' er kos wa ena se' kabikeitsö kos wa, ena se' diché kos wa, ñies s'kawöta s'malepa dalëritsök wës se' wák e' dalër es. E' wésö, e' ta' e' dör buaë se' a tkökä iyiwak jchëule ña'wè wa'ñe ena iyiwak jchëule skà mèsö Skëköl a' e' kos tsata.

34 Mik ie' isué tò s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tò ie' iuté buaë yësyësë, eta' ie' tò iché ia:

—Ì blúie Skëköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'.

† 12:26 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik ttè e' yë' Skëköl tò Moisés a, eta' Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunbak ká iaiaë. Wës ie' tò iché, e' wà kiane chè tò ie'pa tso' ttsë'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saú.

Etā kē yi kēsik dē'kaia ie' a ì skà chakök.

*¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?
(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)*

³⁵ Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skököl wé a ta ie'pa a ichakéitö:

—¿Wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ichèmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ³⁶ Erè David wák tö iyè' Wiköl Batse'r wa i' es: 'Skököl tö ichè ye' Kököl a:

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië,

dö mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klö dikia etā.†

³⁷ Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kièmi David tö ie' Kököl?

Etā pè' tso' taië, e'pa tö Jesús ttö ttseke er bua' wa.

*Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté
(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Jesús tö s'wöbla'weke e' shua ie' tö iché: “A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsië ese mik wé pè' tso' taië ese ska' as pè' tö ie'pa shke'ù wes kékëpa dalöiërta' taië es. ³⁹ Nies se' ñi dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wekerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁰ Ie'pa tö alakölpa schö u yetä'ttsä iulà a, etā ittökerak S'yě ta braraë sulitane wöwa idikiñoie tö ie'pa dör pè' buaë yësyësë. Ie'pa weirdäë siarë s'malepa tsata.”

*Alaköl siarë tö inuköl mé Skököl a
(Lucas 21.1-4)*

† 12:36 Salmo 110.1

41 Etökicha ta Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie mè Skököl a e' wösha pë' tso' inuköl iök kalkuö a e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tö inuköl ieke tajë. 42 E' wöshaë ta alaköl siarë dör schö debitu eköl, e' tö inuköl wöshkila yöule cobre wa tuë tottola ese iéwa böt kalkuö ek a. 43 Jesús tö ittökatapa kié ta ichéitö ia:

—Mokj ye' tö a' a ichè tö alaköl siarëla dör schö wí tö inuköl iéwa kibiie imalepa tö iié kos e' tsata. 44 Ie'pa ulitane tö inuköl kuö atë ese ié, erë ie' siarë, e' tö ie' wa itso' senoie e' kos métsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

13

*Jesús tö iché tö Skököl wé olordawa
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)*

1 Mik Jesús e' yétsa Skököl wé a, eta ittökata eköl tö iché ie' a:

—jA s'wöbla'uk, isaú! U bua'buaë yöule ák bua'buaala wa.

2 Ie' iüté:

—U kos tso' bua'buaë sué a' tö ié, e' olordawa serea, iékwö è kë atpa ñi bata ki.

*¿I wa sö isuèmi tö ká i' erkewatke?
(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)*

3 E' ukuökj ta ie'pa míyal kabata kié Olivo tkërka Skököl wé wöshaë eë. Jesús e' tkéser ta Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tö ie' a ichaké bánet: 4 “Ichö sa' a: ¿mik íyi ekkë wamblërmi? ¿I wa sö isuèmi tö iwamblërketke?”

5-6 Ie' iüté: “Tajë pë' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idi' wa

s'blúie e', ta pë' kiterarakitö tajë. E' kueki a' tso' wösh wa as kë yi tö a' kitö'ù.

7 “Mik a' tö ibiyö ttsé tö ká tajë wakpa ñippöke tajë wì a dià a, etä e' kë tö a' tkiuk. E' wake' tköraë, erë ká i' erwami e' kianeia. 8 Ká kuä'ki kuä'ki wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tö ká wötì'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tö tajë. Ýi ekkë dör erpa s'tsá weirketke kam ye' döne e' yöki ese. E' dör wes alaköl alä kurketke ta ikirirke es.

9 “A' e' kkö'nú. A' merdattsä s'shulökwakpa a ta a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wo wé a. Ie'pa tö a' keraë e' duöksër shulè s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kueki. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. 10 Erë kam ká i' erwa e' yöki ye' tté buaë e' kawöta pakè ká ulitane wakpa a. 11 Mik a' menettsä tté shulökwakpa a, etä kë a' tkinuk ima a' e' tsatkömi. Mik e' kèwö de, etä kë a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraë a' wa. E' kueki tté eraë Skököl tö a' a chë e' chö. 12 Etä welepa tö iël wömerattsä ttèwa, iyé tö ilä wömerattsä, ñies ala'r e' körakä iyé ena imì kkatök as ittöwa. 13 Sulitane tö a' suëraë suluë ye' tté kueki. Erë yi e' tkéwa darërëë dökä bata ekkë, esepa tsatkërdaë.

14 “Ýi sulusi tö ì dör batse'r ia'wè ñáie e' tkërdakä wé kë ikawöta tkèkà eë* (yi tso' yëkkuö i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tö, etä wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. 15 Yi tso' u bata ki ese kë dökwane weshke íyi yöktsä, itköshkarmi. 16 Ñies yi tso' kanëblök kañikä ese kë dökwane weshke idatsi' yöktsä. 17 E' kèwö ska' ta alakölpä alä kurketke ena alakölpä tsu' muke ilä a iwëstela ina esepa ta!

* 13:14 Ýi sulusi...tkèkà eë: Mateo 24.15 saú.

18-19 S'ditsö weirdaë tajë shute kos kë s'we'ikule ekkë mik ká yò' Skëköl tö dö ikkë ta, ñies kos kë s'weirpa aishkuö ta ekkë. E' kuëki ikiö Skëköl a as kë e' wamblër a' ta yuëdiö këska'. ²⁰ E' kèwö kë wööpawa Skëköl tö, e'ma kë yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' kèwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

21-22 “Kachökwakpa e' kōrakā e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skëköl tteköl wele. E'pa tö ì kë or yi a ese weraë s'kitö'woie tö ie'pa ttè dör mokië. Dö wépa shukit Skëköl tö, esepa kitö'wëmi e' mú kitërmi e'ma. E' kuëki yile tö iché a' a: 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dur ië', ö 'Isaú, idur wìe', e' ta kë a' tö iklö'war. ²³ ¡A' tso' erki! Íyi ekkë biyö chétkeyö a' a keweie.

Jesús dörane olo ta' tajë

(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erë s'weine e' kèwö tka, eta diwö wötuirdawa, ñies si'wö kë wöñarpaia. ²⁵ Bëkwö darolordaë ena ì kos tso' ká jaì a e' wötirdaë. ²⁶ Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché ta' tajë olo ta' tajë, e' wërdaë. ²⁷ Skëköl biyöchökwakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsiní ëme. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dö wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jaì bata erkerö ee.

²⁸ “A' e' wöbla'ú ttè ikkë wa iwà saú higo klö wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tö isuë tö íyi ekkë wamblërke, eta a' wa ijchenú tö ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet.

³⁰ Moki ye' tö a' a ichè tö íyi ekkë wamblërdaë wépa

dör wēs a' es esepa kam erwa e' yöki. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erē ye' ttē michoē e' kē erpawa yēs.

³² “Erē e' kēwō e' diwō kē jcher yi wā. Skököl biyöchökwakpa tso' ká jaì a, e'pa kē wā ijcher, ñies ye' dör Skököl Alà e' kē wā ijcher. S'yē ē wā ijcher.

³³ “A' kē wā ijcher wekkē tā idiwō de, e' kuēki a' tso' erki, a' senú wōsh wa. ³⁴ E' dör wēs wēm eköl mī'keā kamiē ká kuā'ki a es. Ie' tō iché ikanè mēsopa a: ‘U kkō'nú ña.’ Etā kanè tuléatitō ie'pa bik ekkē a. Ie' tō iché ie' ká wékkō kkō'nukwak a: ‘Be' tso' wōsh wa.’ ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kē wā ijcher mik ye' dör wēs u wák es e' dotkene. Ye' dömibitū ká tuinetke ekkē alè, ká shāböts alè, dakro ane ekkē alè ö ká ñine alè tā. ³⁶ A' tso' wōsh wa dō' a' kuēwayō kapē a. ³⁷ Ttē chéyō a' a, e' chekeyö sulitane a: ¡A' tso' wōsh wa!”

14

Judiowak wökirpa tō Jesús aleritsé klö'wèwa (Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Ká böt ē kianeia Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kēwō tkö'woie. Ñies e' kēwō ska' tā Pan Kē Yöulē Iwölöwōkā Wa e' kēwō tkö'weke judiowak tō. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiëno wa wakpa tō Jesús aleritsé kitö'wè iklö'wōwā ttèwā. ² Ie'pa welepa tō iché:

—Kē sō wamblö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kēwō a as pē' kē shutirka. E' kuēki ie'pa éna iklö'wakwa ikitè wa.

Jesús klö ki kiö masmas téka alaköl eköl tō (Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Jesús minea Betania, Simón kiri'uklepra bak, e' u a. Ie' tkëria mesa k̄i, e' dalewa alaköl debitu eköl e' wa kiõ masmas kiè nardo ese chökke tuè darërë, ese debitu. Kiõ e' ukkuö yöule ák kiè alabastro e' wa. Kiõ ukkuö kuli' péwaitö ta itéka Jesús wökir k̄i. ⁴ Welepa uluneka ie' k̄i ta ñi a ichérak:

—¿Ì kuek̄i alaköl tö kiõ we'ikéwa? ⁵ Ituè darërë döka s'kanëblö duas ek ské ekkë. Iwatormittsa s'siarëpa kimoie.

Etã suluë ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶ Erë Jesús tö iché:

—Imúat bèrë. ¿Ì kuek̄i a' itsiriweke? Ýyi buaë kanewé ie' tö ye' a. ⁷ S'siarëpa tso' kekraë a' shua, etã e'pa kimèmi a' tö mik a' k̄i ikiane e' ta. Erë ye' kë ku' kekraë a' ta. ⁸ Ie' tö iwé ye' a kos ie' a ior ekkë. Ie' kiõ té ye' k̄i ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ⁹ Moki ye' tö a' a ichè tö ká wa'ñe wé Skëköl ttè buaë pakarke eë ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kë chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús wöméttsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi, e' eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotepa wökirpa ska' ichök tö ye' a Jesús mermittsa a' a. ¹¹ Mik e' ttsé ie'pa tö, etã ittse'nerak buaë ta ikablé ie' a inuköl muk. Etã ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wömottsã.

Jesús bata chkéia ittökatapa ta

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

12 Kawö kiè Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö tsá diwö dewatke* E' diwö wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kèwö tkö'woie. Eta Jesús ttökatapa tö ie' a ichaké:

—¿Wé be' ki kiane tö sa' mi' kawö tkö'wekesö e' chké kanéuk be' a?

13 Ie' tö iché ie'pa bö! a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi eë, eta wëm kueraë a' tö eköl, e' wa di' dami skauña a. E' itöki a' yú. 14 Ta u wé a ie' demi e' wák a ichó: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tö kawö tkö'wekesö e' chké ñèmi ie' ttökatapa ta?' 15 Ie' tö úshu bërie tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. Eë ichké kaneú se' a.

16 Eta ie'pa bö! míyal Jerusalén ta iyi ulitane kuérakitö wës ie' tö iché es. Eë chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

17 Mik ká tuine, eta ie' debitu ittökatapa dabom eyök kï bö!, e'pa ta. 18 Mik ie'pa e' tulésër chkök, eta ie' tö iché ie'pa a:

—Mokï ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsá. E' wák tso' ye' ta chkök.

19 Eta ie'pa erianeka taië ta ie'pa tö ie' a ichakémi eköl eköl:

—¿Ye' alè idir?

20 Ie' tö iiuté:

—E' dör a' dabom eyök kï bö! tso' ye' ta pan nuuk tka' etkë a ñè, e' eköl. 21 Ye' dör S'ditsö Alà e' ta itköraë wës itso' kitule Skököl yëkkuö kï es. Erë

* 14:12 Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö: Kawö e' tkö'weke judiowak tö dö ká kul, e' tsá diwö kièrakitö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö.

wëstela ina yi ye' wömekettsa e' ta. jBuaë idir wëm e' a tö kë ikunúpa!

²² Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wëitö, e' ki wëstela chéitö Skëköl a ta iblatéitö watié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan se dör ye' chkà, e' ñú a' tö.

²³ E' ukuökj tka' a vino tso', e' klö'wëitö, e' ki wëstela chéitö Skëköl a ta ie'pa ulitane tö tka' e' wayé. ²⁴ Ie' tö iché ie'pa a:

—Vino se dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé' tërdaë taië, e' wa ttè pa'ali me' Skëköl tö, e' wà de. E' wa pé' taië tsatkërdaë. ²⁵ Moki ye' a a ichè tö vino kë yepaiayö dö mik i blúie Skëköl tso' e' kéwö de eta. Mik ide, eta iskà yeraneyö a' ta.

Pedro tö icheraë tö ie' kë wa Jesús suule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Eta ie'pa tö Skëköl tseittsé, e' ukuökj ta ie'pa míyal Olivo kébata a. ²⁷ Jesús tö iché ie'pa a:

—A' ulitané tköyaldaë. A' ye' meatdaë ekörla. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichè: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö, eta obeja pordami wj a dià a.'† ²⁸ Erë mik ye' ttéwa shkenekane, e' ukuökj ta ye' miraë Galilea a' yöki kéwe.

²⁹ Pedro tö ie' a iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiat ekörla, erë ye' kë tö be' mepaat.

³⁰ Ie' iiüté:

—Moki ye' tö be' a ichè tö i' nañewe, kam dakro skà arne, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' suule.

³¹ Erë Pedro tö iki ché ia kröröë:

† 14:27 Zacarías 13.7

—Erë ye' ttèwamirakitö be' ta, erë kë ye' ichepa tö kë ye' wä be' suule.

Etä ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yě ta Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² E' ukuöki ta ie'pa míyal ká kiè Getsemaní ee. Jesús tö iché ittökatapa a:

—A' atē tultur íe, ye' míā ttök S'yě ta.

³³ Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwā e' ta. Etä ie' erianemi chkenewami taië. ³⁴ Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' eriane taië ttseskua ye' ttèwamiitö ekkë. A' e' tsúat íe, kë a' kapökwa.

³⁵ E' ukuöki ie' míā wışhke ta ie' e' kēütēr wōwakköt işki ta ikiéitö Skëköl a tö ì tkōraë ie' ta, e' diwö tkōami ie' ki, e' ta itköüü. ³⁶ Ie' ichè: “A yëwōla, íyi ulitane ormi be' a. Ì tkōraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' ulà a ye' yōttsa. Erë kë iwar wes ye' ki ikiane es, iú wes be' ki ikiane es.”

³⁷ E' ukuöki ta ie' dene wé ittökatapa tultur ee ta ie'pa kuéitö kapötulur. Ie' tö iché Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿Kë be' wä kapèwa wōklōne dō hora ek ë? ³⁸ Kë a' kapökwa. A' ikiö Skëköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kë e' alōka a' ki. Moki a' éna ì buaë wak, erë a' diché kë dè'ka iwā uk, e' kuëki a' a darërëë idir.

³⁹ Ie' míane ta tté Skëköl a wes kewe itté es. ⁴⁰ Mik ie' dene ta ie'pa kuéneitö kapötulur; ie'pa wōbla surirkewa kapè wa e' kuëki. Ie'pa kë wä ttè kune ie' iutoie. ⁴¹ Ie' skà míane ttök S'yě ta e' dene, i' ta idare mañatökicha, etä ie' tö iché iarak:

—¿A' kapõtulurĩa enukeia? Wè' a' kapowa. Ye' dör S'ditsö Alà, e' diwö dekaṭke mèttsa pè' sulusipa ulà a. ⁴² A' e' kōka, yi tö ye' wōmekettsa, e' dotke i' ta. Mishka ie' panuk.

Jesús klö'wéwa ibolōkpa tö

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök kī bōl, e' eköl kiè Judas, e' debitu pè' ta taië. E' wakpa debitu tabè kī ena kal wölö kī. Ie'pa patkè'mi sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa ekkèpa tö. ⁴⁴ Judas dör iwöméttsa e' tö ie'pa a iyè'bak: “Wé shkè'wéyö wōalattsè wa, e' dör ie', iklö'úwa a' tö ta itsúmi kkö'naule buaè as kè itkōshkar.” ⁴⁵ Eta ie' e' skéwa Jesús o'mik ta iché ia:

—¡A S'wōbla'ukwak!

Ta iwōalattséwaitö. ⁴⁶ Eta Jesús klö'wéwa pè' tö.

⁴⁷ Erè ie'pa iëter ee, e' eköl tö itabè yéttsa ta e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuōña téttsa. ⁴⁸ Eta Jesús tö ichaké pè' ekkèpa a:

—¿Ì kueki a' bite ye' klö'ukwa tabè kī kal wölö kī wēs akblōkwakpa klö'wéwa es? ⁴⁹ Kēkraë ye' bak a' shua s'wōbla'uk Skököl wé a, erè a' kè wa ye' klōnewa. Erè i' tkōke as itkō wēs itso' kitule Skököl yēkkuö kī es.

⁵⁰ Eta ittökatapa kos tkayalmi tö iméat ekōrla.

⁵¹ Erè duladula eköl dowā ie' itōki e' patrēwabitu ka' kishuo wa, e' klö'wéwarakitö, ⁵² erè idatsi' ppéeatitö wak tkashkarmi sume.

Jesús demi ie'pa wa Judiowak wōkir kibipa wōrkī

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵³ Jesús tsémirakitö sacerdote kibi ska'. Eta eë sacerdotepa wökirpa malepa ena judiowak kuëblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kos daparke. ⁵⁴ Pedro datse ie'pa itök_i kamië dötsa sacerdote kibi u pamik, eta eë ie' e' tséat tkër Skëköl wé shkëkipa ta bö' baiklök.

⁵⁵ Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tö iwömüttsa ttëwa, erë kë ie'pa wa ì ttè kune ikkatoie. ⁵⁶ Taië pë' de ie' kkatök kachè wa, erë ie'pa ttè kë dë'ttsa ñittsëe. ⁵⁷ Welepa tö ie' kkatémi kachè wa ta ichéraitö:

⁵⁸ —Sa' tö ie' ttsë'wa ichök tö Skëköl wé yö' s'ditsö tö i', e' olo'yerawaitö ta iské, kë yöne s'ditsö wa, ese yuérakaneitö ká mañat shua.

⁵⁹ Erë ie'pa ttè kë dë'ttsa ñittsëe.

⁶⁰ Eta sacerdote kibi e' kéka iyamipa shua, ta Jesús a ichakéitö:

—¿Kë be' ie'pa iuteku' yës? ¿Ñe' ie'pa be' kkateke, e' dör ì?

⁶¹ Erë Jesús siwa'bléwa ie'pa yöki, kë ie' wa ì iütëne.

Sacerdote kibi ie' skà chaké:

—¿Be' dör wé pairine'bitu' idi' wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skëköl kikauleka taië e' Alà?

⁶² Jesús ie' iuté:

—Tö, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alà e' sueraë a' tö tkërka Skëköl diché ta' íyi ulitane tsata e' ulà bua'kka dalöiërta' taië. Ñies ye' datskene kashuk a mò a e' sueraë a' tö.

⁶³ Eta sacerdote kibi e' datsi' jchée ikkachoie tö ilunekä ta ichéitö:

—¿Iie se' ki ikkatök_wakpa ki kiarmiia? ⁶⁴ A' ittse tö ie' e' chõ tö ie' dör Skëköl Alà, e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë. ¿Wes a' iweke?

Ie'pa ulitane ñi sini'kué tö ie' iane iwiie, e' kueki ikawõtã ttëwã.

⁶⁵ Ie'pa welepa wirituëmi iki ñies iwöbla pabakëwarakitö ta itërakitö ta ichakërakitö:

—Be' dör Skëköl tteköl, e'ma sa' a ichökã ¿yi tö be' té?

Etã Skëköl wé shkëkpa tö ippé iwö ki tajë.

Pedro tö iblé tö kë ie' wã Jesús suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Pedro tkëriã iski u pamik, e' dalewa tayëla debitu e' dör sacerdote kibi e' kanè méso eköl. ⁶⁷ Ie' Pedro sué bö'iklök, ta isuëitö krereë ta ichëitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸ Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—Kë ye' wã ie' suule. Ye' kë éna iane tö ì chök be' tso'.

Etã ie' e' yëttsã ukkõ a. E' wöshaë dakro ane.

⁶⁹ Kanè méso ñe' tö Pedro suéne ta ie' e' kékã ichök imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús klépa e' eköl.

⁷⁰ Erë Pedro tö iskà bléne. E' kuölö ta wëpa tso' eë ñies e'pa tö iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kueki mok_i be' dör ie'pa ëltë wak.

⁷¹ Ie' tö iché:

—¿Skëköl wörki ye' ichè tö wëm chök a' tso' e' kë suule ye' wã! Kë idör es, e'ma as ye' kichatër.

⁷² E' wöshaë ta dakro ane etökichane, ta ie' éna ianewã tö Jesús tö ie' a iyë': 'Kam dakro skã arne e'

yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wä ye' suule.'
Eta ie' iéka taië.

15

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Mik ká ñine, eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ñi dapa'wéka ta Jesús aleritsétke. Ie'pa wä imítser moulewä mé Pilato a. ² Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tö, wës be' iché, e'ma es idir.

³ Sacerdotepa wökirpa tö ie' kkaté taië. ⁴ Eta Pilato tö iskà chakéne:

—Ñekkë ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébö? ¿Ì kuëki e' kë iütébö?

⁵ Erë ie' kë wä iütëne, e' tö itkiwéwä darërëë.

Jesús méttsa ttèwä

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö wa Pilato wöblar s'wötëulewä s'wöto wé a ese yöktsa eköl émine wé kié pé' tö e'. ⁷ Wëm kié Barrabás e' tso' wötëulewä s'wöto wé a imalepa sulusipa ta. Ie'pa wä s'kötulewä mik ie'pa e' ka'ka ñippök romawakpa ta eta. ⁸ Ta pé' debitu Pilato ska' e'pa tö ikié ie' a tö iú wës iwöblar es. ⁹⁻¹⁰ Ie' tö isuéwä tö ukyëne wa sacerdotepa wökirpa tö Jesús me'ttsa ie' ulà a. E' kuëki ie' tö ichakérak ia:

—A' judiowak blú ¿e' èmineyö?

11 Erë sacerdotepa wökirpa tö pë' shu_{ti}wékatke as ie'pa tö kiö Pilato a tö Barrabás yöttsa Jesús skéie. 12 Pilato tö ichakéne:

—Etä ¿wes a' k_i kiane tö ye' tö wëm kiè a' tö judiowak blú e' wè?

13 Ie'pa i_uté aneule:

—¡Iwötöw_a krus mik!

14 Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Ì kuéki? ¿Ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa k_i arke:

—¡Iwötöw_a krus mik!

15 Ie' atak buaë ie'pa ta, e' kuéki Barrabás yéttsaitö. Etä Jesús ppök patkémitö tsa' bata daloie wa. E' ukuök_i ta ie' tö iméttsa wötèw_a krus mik.

16 Etä iñippökwakpa w_a Jesús mítser ká e' wökir u kiè Pretorio e' shua wé ulat tso' áie eë. Eë ie'pa tö iñippökwakpa malepa kiéttsa dapa'wè ek tsini ème. 17 Ie'pa tö datsi' mat daloshdalosh ese iéka Jesús k_i blu'ie. Nies dika'kicha yuérakitö wöshkie tkékarakitö iwökir k_i blu'ie iwayuoie. 18 E' ukuök_i ta ie' wayuémirakitö aneule:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kikökka sa' tso'!

19 Etä ippémirakitö tajë iwökir k_i kuaköl wölö wa ena iwiri tuérak ik_i ena ie' e' tulés_erak kuchë k_i iwörk_i iwayuök tö sú sa' be' dalöie.

20 Mik iwayué one, etä datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö ta iwák datsi' iékanerakitö ik_i ta imítserak iw_a wötèw_a krus mik.

Jesús wötène krus mik

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

21 Ñippökwakpa tö wëm kiè Simón dör Cirene wak, e' kué ñalá k̄i, e' datse bánet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

22 Ie'pa wá Jesús mítser ká kiè Gólgota ee. (Gólgota e' wà kiane ché s'wökirdiche.) 23 Eta vino shutuule kapöli kiè mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, eré kē ie' wá iyanewa. 24 Eta iwötéraitö krus mik. E' ukuök̄i ta ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wes ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ñi a.

25 Mik ie'pa tö iwotéwá krus mik, eta diwö de sulitu (9). 26 Kaltak tso' e' k̄i itso' kitule tö iché: “T̄ dör judiowak blú e'”, e' dör iwà kkachioie tö ì nuí k̄i ie' wöténewá krus mik. 27-28 Ñies wépa böl akblökwakpa wotéwarakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakli'kka.

29 Pè' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöa, es ichekerakitö:

—¡Íkēta, be' se tö Skéköl wé tkekettsa eta ká mañat ě ta be' tö iyuékane! 30 ¡E'ma be' e' tsatkó, be' e' öwa krus se mik!

31 Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús wayueke. Ie'pa tö icheke ñi a:

—O'kapa tsatkéitö eré ie' wák kē a e' tsatkēr. 32 Mok̄i ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, mok̄i ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' öwa krus wí mik, e' iarma ta se' erblömi ie' mik.

Wépa wöténe ie' ta krus mik e'pa tso'ñak ie' chök sulué.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Mik diwö de bata a, eta ká mía ttsettseë ká wa'ñe dō tsáli diwö de mañat ekkë. ³⁴ E' wōsha ta Jesús anekā taiē ta iché: “Eloí, Eloí, ¿lemá sabac-tani?” (e' wà kiane chè: A ye' Këköl, a ye' Këköl, ¿iök be' ye' we'ikéttsa?)

³⁵ Welepa tso' ee, mik e'pa tō ttè e' ttsé ta ichérakitō:

—¿A' ittsé? Ie' tso' Skëköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

³⁶ Eta ie'pa eköl tunemi tō suiyök nuwéka vino shkōshkō wa e' tkékaitō kuaköl bata kī ta itkéwa ikkō mik as ikuyōitō. Ie'pa tō iché:

—Imúat bër, ipanusō suè tō Elías datse iökwa.

³⁷ Jesús anekā taiē ta isiwa' bata tké. ³⁸ Eta Skëköl wé a ie'pa wa datsi' buririë ese shukuar u blatoie e' jchënane kákke dōttsa iski. ³⁹ Eta Roma ñippökwapka eköl dör capitán e' durshkō Jesús wömik. Mik e' tō isué tō wes Jesús duowa, eta ichéitō:

—Mokj, wëm wí dör Skëköl Alà je'.

⁴⁰ Ñies alakölpa iëter ee ie' kī sauk kamië. E' shua eköl dör María Magdala wak. Iëköl dör María e' dör Santiago tsirla ék ena José, e'pa mì. Iëköl dör Salomé. ⁴¹ Alakölpa e'pa bak shkök Jesús ta ena ikime' mik ibak Galilea eta. Ñies alakölpa skà tso' taië dë'bitu Jesús ta dō Jerusalén.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

42-43 E' diwö dör judiowak a íyi kanéwoie eno diwö yöki. Ká tuirketke* e' kueki wëm eköl kiè José Arimateawak, e' kësik iéwa ta imía Jesús nu kiök Pilato a blèwa. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöiërta' tajë ese. Ñies ie' tso' ì blúie Skëköl tso' e' kèwö panuk. ⁴⁴ Pilato tkinewa tö Jesús duowatke, e' kueki ie' tö icapitán kié chakè tö mokí Jesús duowatke. ⁴⁵ Mik ie' wa ijchenewa, eta' ie' tö Jesús nu kèwö mé José a tsèmi. ⁴⁶ E' ukuöki ta José tö datsi' ukuö bua'buu saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrèwaitö datsi' ñe' wa bléwa ákuk biule s'nu blóie ese a. Eta' ákuk kkö wötèwaitö ák bërie wa. ⁴⁷ Wé Jesús nu menewa e' sué María Magdala wak ena María dör José mì, e'pa tö.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Mik eno diwö tka, eta' María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e'pa tö kiö masmas bua'buu ese tué mí ie'pa wa tèka Jesús nu ki. ² Eta' domingo bla'mi erpa diwö tskine ta ie'pa míyal wé Jesús nu blène ee. ³ Ie'pa ñi a iché:

—¿Yi tö se' a ák yèmittsa ákuk kkö a?

⁴ Erè mik ie'pa tö iweblé, eta' ie'pa tö isué tö ák rratune bánet. Ák e' dör bërie. ⁵ Mik ie'pa dewa ákuk a, eta' ie'pa tö isué tö duladula tkër eköl ulà

* **15:42-43** Ká tuirketke: Judiowak ttè dalöiëno tö ichè tö s'nu kë tserta'mi eno diwö a. Eno diwö e' tkèkewami Viernes ká tuine ekkè. Ñies kë idör buaë ie'pa a tö s'nu at áie nañewe. E' kueki José Arimateawak éna Jesús nu akwa bléwa bet kam ká tuir e' yöki.

bua'kka, e' datsi' saruruë batsië. Ie'pa tkinewa iyöki. ⁶ Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Kë a' tkinukwa. Ye' éna iane tö a' tso' Jesús Nazaret wak kötewa krus mik e' nu yulök. Erë kë iku' íe, ie' shkenekane. Wé ie'pa tö ime'wa e' tö webló. ⁷ A' yú Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyó chök tö ie' mitke a' yöki kewe Galilea. Eë a' tö ie' sueraë wes ie' tö a' a iyë' es.

⁸ Alakölpä tkinewa painéka taië, e' kuëki ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kuëki kë wa ì yëne yi a.

María Magdala wak tö Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuöki ta ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tö aknamapa bak kul (7) e' trë'yal. ¹⁰ Eta alaköl e' míä ibiyó chök wépa bak shkök Jesús ta e'pa a. Ie'pa eriarke iü tulus siarë. ¹¹ Erë mik ie'pa ittse tö Jesús shkenekane ñies tö alaköl ñe' tö isuë, eta kë ie'pa wa iklöone.

Jesús ttökatapa böi e'pa tö ie' sué (Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuöki ta ittökatapa böi shkörämi micho bänet, eta ñälä ki Jesús e' kkaché ie'pa a, erë iwër kuä'ki. ¹³ Eta ie'pa míyal ibiyó chök imalepa a, erë ñies kë ie'pa wa ittö klöone.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk (Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuöki ta Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök ki eköl e'pa a. Ie'pa tulus chkök e' dalewa ie' de. Wépa tö ie' shkenekane e' sué, e'pa ttö kë klöone ie'pa wa, ie'pa er darëre e' kuëki. E' ki ie' tö

ie'pa uñélor. ¹⁵ Eta ie' iché ie'pa a: “A' yú ká wa'ñe ye' tté buaë e' pakök sulitane a. ¹⁶ Yi erblé ye' mik ta ie' e' wöskuée esepa tsatkërdaë. Erë yi kë erbléne ye' mik esepa kichatërdaë. ¹⁷ Wépa erblöke ye' mik esepa tö ì kë or yi a ese weraë iwà kkachoie. Ye' ttö wa ie'pa tö aknamapa trë'werattsa, ñies ie'pa a imeraë ttoie s'ttö kua'kì kua'kì wa. ¹⁸ Tkabë chök klö'wéwä ie'pa tö ulà wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' ta kë ie'pa döpa wes. Ñies ie'pa ulà muraka s'kirirke esepa kì ta ibuardane.”

Jesús míkane ká jai a
(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mik Skëképa Jesús tté e' ché one, eta ibutséka míä ká jai a ta ee ie' tkéser Skëköl ulà bua'kka. ²⁰ Eta ittökatapa míyal ká wa'ñe Jesús tté buaë pakök. Skëképa Jesús tö ie'pa kímé, ì kë or yi a ese uk. E' wa ie' tö iwà kkaché tö ie' tté dör mokì.]*

* **16:20** Yëkkuö këchke wele tö 16.9-20 kì kuötkéka. Tté e' kë ku' yëkkuö këchke bua'ie ese kì.

Tte Pa'ali Me' Skököl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca